

KEHOP-4.3.0-15-2016-00001

**A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK HOSSZÚ TÁVÚ MEGŐRZÉSÉT ÉS
FEJLESZTÉSÉT, VALAMINT AZ EU BIOLÓGIAI SOKFÉLELÉS STRATÉGIA 2020
CÉLKITŰZÉSEINEK HAZAI MEGVALÓSÍTÁSÁT MEGALAPOZÓ STRATÉGIAI VIZSGÁLATOK**

**NEMZETI ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK TÉRKÉPEZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE
PROJEKTELEM**

(NÖSZTÉP)

II/1E. 1.1.3.

II/1E 1.1.1.

II/1E 1.1.2.

ÉRINTETT ELEMZÉS

KEDVEZMÉNYEZETT: FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM

BUDAPEST 2018. JANUÁR 25.

VERZIÓ: V2

KÉSZÍTETTE:

KALÓCZKAI ÁGNES, KOVÁCS ESZTER, ZÖLEI ANIKÓ

Dokumentumtörténet:

Verzió	Változás	Közreműködők	Dátum
1.0	-	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2017. február 14.
1.1	Az FM által tett javaslatok átvezetése.	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2017. június 30.
2.0	Az FM által tett javaslatok átvezetése	Kalóczkai Ágnes, Zölei Anikó, Kovács Eszter	2018. január 25.

- Az érintett elemzés célja a NÖSZTÉP érintetti körének lehatárolása (II/1E 1.1.1.), az elsődleges érintettek NÖSZTÉP-hez kapcsolódó szerepének bemutatása, a bevonás lehetőségeinek ismertetése. A dokumentum tartalmazza a projekt partnerek által legfontosabb érintetteként azonosított szervezetek képviselőivel készített interjúk adatait (II/1E 1.1.2.) és az interjúk elemzését (II/1E 1.1.3.).
- A tanulmány az érintettekkel készített interjúkon, interneten elérhető szervezeti leírásokon és egyéb dokumentumokon alapul.
- Az érintett elemzés közvetlenül alapját képezi a NÖSZTÉP egyéb bevonási és értékelési-térképezési részfeladatainak.
- A tanulmány az előkészítő szakasz elején készült, így nem tartalmazza a projekt későbbi fázisában, a projekt érintettjeinek közreműködésével megvalósuló részfeladatok eredményeit. Az időközben, illetve a megvalósítási szakaszban várható változásokat külön módosító jelentések keretében dokumentáljuk.

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	5
2. Módszertan	7
2.1 Belső műhelybeszélgetés a társadalmi bevonásról	7
2.2 Interjúzás	7
2.3 Az érintett lista kiegészítése	9
2.4 Háttérkutatás	9
2.5 Az érintett elemzés korlátai	10
3. Az elsődleges érintett csoportok jellemzése és érintettségük a NŐSZTÉP projekttel kapcsolatban (ágazati bontásban)	11
3.1 Természetvédelem	12
3.1.1 Szakigazgatási szervezetek	12
3.1.2 Országos természetvédelmi civil szervezetek	15
3.2 Erdőgazdálkodás	17
3.2.1 Szakigazgatási szervezetek	17
3.2.2 Erdészeti civil szervezetek	19
3.3 Vadgazdálkodás	20
3.3.1 Szakigazgatási szervezetek	20
3.3.2 Civil és érdekképviseleti szervezetek	20
3.4 Mezőgazdaság	21
3.4.1 Szakigazgatási szervezetek	21
3.4.2 Civil és érdekképviseleti szervezetek	22
3.5 Halászat/halastavi gazdálkodás/horgászat	22
3.5.1 Szakigazgatási szervezetek	22
3.5.2 Civil és érdekképviseleti szervezetek	23
3.6 Vízügy	24
3.6.1 Szakigazgatási szervezetek	24
3.7 Területfejlesztés	25
3.7.1 Szakigazgatási szervezetek	25
3.8 Közlekedés/infrastruktúra	26
3.8.1 Szakigazgatási szervezetek	26
3.8.2 Gazdálkodó szervezetek	26
3.9 Turizmus	27
3.9.1 Szakigazgatási szervezetek	27
3.9.2 Gazdálkodó szervezetek	27

3.10 Ipar	28
3.10.1 Szakigazgatási szervezetek	28
3.10.2 Civil szervezetek	28
3.11 Bank- és biztosítási szektor	29
3.11.1 Szakigazgatási szervezetek	29
3.11.2 Civil és érdekvédelmi szervezetek	30
3.12 Egészségügy	31
3.12.1 Szakigazgatási szervezetek	31
3.13 Média	31
3.14 Kutatás/oktatás/tanácsadás	31
3.15 Egyéb, máshova nem sorolt szervezetek	32
4. Az érintett ágazatok viszonyulása a NÖSZTÉP fő témaköreire	33
4.1 Élőhelytípusokhoz való kapcsolódás	33
4.2 Ökoszisztéma-szolgáltatások ismerete, használata, fontossága	35
4.3 Jóléti dimenziók említése	41
4.4 Felhasználási igények	43
5. Az érintett csoportok közötti kapcsolatok feltárása	47
5.1 Érintett csoportok kapcsolati hálója (érintett térkép)	47
5.2 Konfliktusok az ágazatok között	48
5.2.1 Strukturális konfliktusok	49
5.2.2 Érdekkonfliktusok	50
5.2.3 Kapcsolati konfliktusok	51
5.2.4 Értékkonfliktusok	51
5.2.5 Információs konfliktusok	51
5.2.6 Konfliktuskezelési lehetőségek	51
6. Tanulságok	53
6.1 Általános tanulságok és javaslatok	53
6.2 Javaslatok a NÖSZTÉP tartalmi elemeihez, értékelési módszertan kialakításához	54
7. Felhasznált irodalom	56
8. Mellékletek	57
8.1 Interjúfonál	57
8.2 Interjúk részletes adatai	59
8.3 Érintettek részletes listája	62
8.4 Az egyes ágazatok számára fontos, ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolható jóléti dimenziók	73

1. Vezetői összefoglaló

Tudatosan vagy sem, az ökoszisztémákra és azok szolgáltatásaira, hasznaira kisebb vagy nagyobb mértékben valamennyi ágazat hatással van. Ezért az élőhelyek és szolgáltatásaik feltérképezése, állapotuk felmérése számtalan államigazgatási, gazdasági, civil és egyéb szereplőt érint. A Nemzeti Ökoszisztéma-szolgáltatás Térképezés és Értékelés Projekt (NÖSZTÉP) vezetői és partnerei ezt felismerve, az érintettek minél szélesebb körének bevonására és a részvételiség (a társadalom szűkebb vagy szélesebb körének bevonása egy döntéshozatali folyamatba) lehető legmagasabb szintű megvalósítására kötelezték el magukat azért, hogy a projekt minél több információt, adatot szolgáltatthasson az érintetteknek, s az ökoszisztémák és szolgáltatásaik fenntartása a nem természetvédelmi ágazatok körében is erősebb szempontként jelenjen meg a döntések során.

A nemzetközi és hazai szakirodalom alapján érintettnek nevezzük azokat a személyeket, szervezeteket, ágazati szereplőket, akik valamilyen módon képesek hatást gyakorolni egy projekt, egy döntés által meghatározott célok megvalósulására, vagy fordítva, akikre a projekt, döntés valamilyen módon hatást gyakorolhat. Érintett elemzésnek pedig azt a folyamatot nevezzük, amelynek célja, hogy meghatározza az érintetteket körét, valamint feltárja egy projekt, egy döntés hatását az érintettekre. Attól függően, hogy az érintett elemzés során milyen szempontokat helyezünk előtérbe, az érintettek tág és szűk körét különböztethetjük meg. Jelen tanulmány 6.3. melléklete tartalmazza a NÖSZTÉP érintettjeinek széles körét, ám az elemzést az érintettek szűk körére korlátozzuk.

A NÖSZTÉP számára készített érintett elemzés átfogó célja, hogy általános jellemzést adjon a projekt leginkább releváns érintettjeiről, ezáltal megismerjük feladatkörüket, érdekeiket, tevékenységüket az ökoszisztémák és az ökoszisztéma-szolgáltatások kapcsán. Ezen kívül célja az is, hogy megalapozza a NÖSZTÉP keretében zajló érintett bevonást annak érdekében, hogy a program céljai hatékonyabb módon valósuljanak meg. Az elemzés konkrét céljai a következők:

- meghatározzuk a NÖSZTÉP szempontjából releváns érintettek széles körét;
- meghatározzuk és rendszerezük, csoportosítjuk a NÖSZTÉP számára legfontosabb (elsődleges) érintettek körét, azok lehetséges szerepét a projektben, az érintettek közötti kapcsolatokat (érintett térkép) és konfliktusokat;
- megalapozzuk a program további munkafázisait, úgy mint a bevonási stratégia elkészítését, az értékelni és térképezni kívánt ökoszisztémák és szolgáltatások körét (ökoszisztéma-szolgáltatás lista), és a program eredményeinek lehetséges felhasználási irányainak meghatározását;
- tanulságokat és javaslatokat fogalmazunk meg a NÖSZTÉP további munkafázisainak előkészítéséhez, tervezéséhez, megvalósításához.

A tanulmányban megjelenített információk szakértői konzultációkon, dokumentumok elemzésén és egyéb szakmai anyagok feldolgozásán, valamint az interjúkon alapulnak¹. Az

¹Érintett elemzésünket vitaindító írásnak szánjuk, mivel a projekt keretei korlátosan adtak lehetőséget a teljeskörű információkon alapuló munkához.

érintett elemzés emellett épít a NÖSZTÉP II/1e. 1.2.1. A bevonási gyakorlatra fókuszáló nemzetközi jó példák és gyakorlatok összegyűjtése c. feladatrészre. A tanulmány és mellékletei tartalmazzák az II/1e 1.1.1. és az 1.1.2 részfeladatok eredményeit is.

2. Módszertan

Az érintett elemzés adatgyűjtési és előkészítő folyamata több szakaszra bontható.

2.1 Belső műhelybeszélgetés a társadalmi bevonásról

Elsőként a NÖSZTÉP részvételiségért felelős munkacsoport egy egynapos kreatív szakmai műhelybeszélgetést tartott 2016.10.24-én a projektet irányító minisztérium munkatársaival, ahol a moderátor által irányított kérdések mentén a bevonás, az érintettek és a NÖSZTÉP eredményeinek felhasználási lehetőségeit jártuk körbe; s részletesen a következőkre kerestük a választ:

- Mi a célunk a társadalmi bevonással? Mit szeretnénk elérni a bevonás által?
- A bevonás milyen formáit tervezzük alkalmazni?
- Kik a NÖSZTÉP szempontjából releváns érintettek? Szektoriálisan hogyan csoportosíthatók ezek az érintettek?
- A felsoroltak közül kik legyenek az interjúalanyok?
- Milyen felhasználási irányait tudjuk meghatározni a NÖSZTÉP-nek?

A fenti kérdésekre adott válaszok a beszélgetést követően dokumentálásra és rendszerezésre kerültek. A műhelybeszélgetés eredményeképpen meghatározásra került az érintettek egy első listája és az interjúalanyok köre.

2.2 Interjúzás

Az elemzési folyamat következő szakaszában 2016 novembere és decembere között összesen 20 félig-strukturált interjút (Héra & Ligeti 2005, Letenyei 2005) készítettünk 23 fővel a kiválasztott érintett csoportokból. 2017 márciusában félig-strukturált csoportos interjú készült a Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztályának hét munkatársával. Az interjúk (és nem az interjúalanyok!) ágazatonkénti és szervezeti típusonkénti megoszlását mutatja a következő táblázat (az interjúalanyok listáját és az interjúk egyéb adatait lásd a 2. mellékletben)

Ágazat	Központi államigazgatási szervek	Állami/magán gazdálkodó szervezetek	Civil és érdekvédelmi szervezetek	Kutatóintézetek	Összesen
Természetvédelem	1	2	2	-	5
Erdő- és vadgazdálkodás	1	-	2	-	3
Mezőgazdálkodás	1	1	-	1	3
Halászat/horgászat	-	1	1	-	2

Vízügy	2	1	-	-	3
Területfejlesztés	1	-	-	-	1
Közlekedés/Infrastruktúra		1	-	1	2
Turizmus	-	1	-	-	1
Ipar	-	-	1	-	1
Összesen	5	7	6	2	21

1. táblázat: Az interjúk bontása ágazatonként és szervezeti típusonként

A félig-strukturált interjú lényege, hogy előre meghatározott témakörök, és az egyes témaköröket részletező kérdések mentén irányítjuk a beszélgetést, ám az másodlagos szempont, hogy az egyes kérdések/témakörök milyen sorrendben következnek egymás után. Ezáltal maximálisan az interjúalany gondolati ívéhez igazodunk, s biztosítjuk a beszélgetés folytonosságát. Az interjúk a következő főbb témakörök köré épültek: (Az interjúfonalat lásd az 1. mellékletben)

- Bemutatkozás, ismerkedés: célja a beszélgetés előkészítése, a megfelelő hangulat megteremtése, az interjúalany megismerése. A kérdések az interjúalany munkakörére, a szervezet működésére, az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolódó általános tevékenységeikre vonatkoztak.
- Az ökoszisztéma-szolgáltatások ismerete: célja, hogy felmérjük, milyen ismeretekkel rendelkezik az interjúalany, illetve hogyan kapcsolódik a szervezet az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz.
- A legfontosabb ökoszisztémák köre: célja, hogy megtudjuk, az interjúalany által képviselt szervezet/ágazat feladatköre, tevékenysége mely ökoszisztémákhoz kapcsolódik leginkább, melyek azok az élőhelyek, amelyek az adott szervezet/szektor alapját biztosítják.
- Ökoszisztéma állapot: célja, hogy megtudjuk, a szervezet/ágazat számára fontos élőhelyek jelenleg milyen állapotban vannak, mik az állapotukat veszélyeztető tényezők és mi szükséges a jó állapotban való megőrzésükhöz?
- A legfontosabb ökoszisztéma-szolgáltatások köre: célja, hogy megismerjük azon ökoszisztéma-szolgáltatásokat, amelyek a szervezet/ágazat számára alapvető fontosságot élveznek.
- Érintettek: célja, hogy megismerjük, az interjúalany véleménye szerint kik számára lehet releváns a NÖSZTÉP, mely érintett csoportok bevonását tartja fontosnak.
- Felhasználási irányok: célja, hogy feltárjuk, az interjúalanyok szervezetei/ágazatai hogyan tudnák hasznosítani a NÖSZTÉP eredményeit, illetve milyen típusú eredmények lehetnek hasznosak számukra.
- Levezetés: célja az interjú befejezése, lezárása. A levezető kérdések az interjúalany további együttműködési, közreműködési szándékát hivatottak feltárni.

Az interjúk minden esetben személyesen zajlottak és átlagosan 1 órán át tartottak. Minden egyes interjúról szöveges összefoglaló készült, amely később az elemzés alapjául szolgált.

Az interjúk elemzését a QCMap szövegelemző szoftverrel végeztük. Az elemzés során az interjúösszefoglalók szövegén végighaladva, induktív kódolással (Mayring, 2014) gyűjtöttük össze a NÖSZTÉP számára releváns tartalmakat (úgy mint az ágazat számára legfontosabb élőhelyek és ökoszisztéma-szolgáltatások, ezen szolgáltatások fejlesztéséhez, megőrzéséhez szükséges lépések), és tártuk fel a szövegben rejlő, első olvasatra nem észlelhető információkat. A kódolt szövegrészek összesítését, interpretációját használtuk fel az érintett elemzésben. A későbbiek során az egyes fejezetekben fellelhető számkódok (pl. B21-738) ezekre a kódolt szövegrészekre utalnak.

2.3 Az érintett lista kiegészítése

Az interjúkat követően kiegészítettük az érintettek korábban meghatározott listáját a nemzetközi gyakorlatok, az interjúk és internetes keresés alapján (az érintettek listáját lásd a 3. mellékletben). Az érintett lista összeállításakor a következő szempontokat vettük figyelembe:

- Az ökoszisztéma-szolgáltatások szempontjából legfontosabb ágazatok képviselve legyenek: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, természetvédelem, ipar, közlekedés/infrastruktúra, területfejlesztés, turizmus, halászat/horgászat, vízügy, bank- és biztosítási szektor, egészségügy, média, oktatás/kutatás/tanácsadás;
- Az államigazgatás, magán/üzleti szféra és a civil szféra szervezetei is képviselve legyenek.

Az érintett listából kiválasztottuk az általunk elsődlegesnek tartott érintetteket. Az érintett elemzés szempontjából elsődleges érintettnek tekintettük azokat a szervezeteket, amelyek nagyon erős befolyással lehetnek a NÖSZTÉP sikerére, tevékenységük nagymértékben érinti az ökoszisztémákat és szolgáltatásaikat, irányító szervezetek vagy összefogó szervezetek, az ökoszisztéma-szolgáltatások ágazati, szakpolitikai integrációjára meghatározó hatással lehetnek. Az érintett elemzést az elsődleges érintettekre készítettük el.

2.4 Háttérkutatás

Az érintettek azonosítását követően további pontosító háttérkutatást végeztünk, amelynek során az interneten elérhető forrásokból tájékozódunk az elsődleges érintettekről. Elsősorban a szervezetek honlapjáról, illetve a működésükkel, tevékenységükkel kapcsolatos tájékoztató anyagokból, szabályzatokból, és egyéb írásos dokumentumokból dolgoztunk. Az internetes keresések során áttekintettük, hogy az adott szervezet milyen módon kapcsolódhat a témához, pl. milyen korábbi projektjei, tevékenységei voltak, amelyek hatással lehetnek az ökoszisztémákra vagy ökoszisztéma-szolgáltatásokra, valamint milyen

más érintettekkel áll kapcsolatban.

Az érintett elemzést az interjúk összefoglalóira és az internetes háttérkutatás eredményeire építettük.

2.5 Az érintett elemzés korlátai

Az érintett elemzés teljességét többféle tényező limitálta. Elsőként a projekt időkeretét említjük, amely csupán 21 interjú készítésére adott lehetőséget. Így, bár számos szervezet és szektor képviselteti magát az elemzésben, az ágazatok különböző szintjén (gyakorlati megvalósítótól a törvényhozó szintig) tevékenykedő összes érintett szervezetének véleménye csak korlátozottan tud megjelenni. Az azonosított teljes érintetti kör egy részével nem állt módunkban interjút készíteni, róluk csupán az interneten elérhető dokumentumokból tudtunk informálódni. A szervezetek ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz való kapcsolódásának megállapításához sok esetben ezek a dokumentumok nem nyújtottak kellő mennyiségű és minőségű adatot, így érintettségüket nekünk kellett megállapítani korábbi ismereteink alapján.

Másrésről az interjúkat csak internetes háttérkutatással tudtuk kiegészíteni a rendelkezésre álló időkeretek miatt, ami szintén behatárolta a felhasználható kiegészítő információk körét.

A projekt előrehaladásával és az érintettek mind szélesebb körének bevonásával információink az érintettekről várhatóan tovább bővül.

3. Az elsődleges érintett csoportok jellemzése és érintettségük a NÖSZTÉP projekttel kapcsolatban (ágazati bontásban)

Az elsődleges érintettek kiválasztásánál 14 ágazatot nevesítettünk és három szervezeti típust határoztunk meg. Az ágazatokhoz nem rendelhető érintetteket az egyéb kategóriába tettük. Konkrét szervezeteket, vagy minisztériumok esetében szervezeti egységeket neveztünk meg, ez alól csak a sajtó és az egyetemek/kutatóintézetek jelentenek kivételt. Ezen csoportok megjelenítését fontosnak tartottuk, de nem volt olyan szervezet, amely e csoportokat jól reprezentálta volna. Országos szervezetekre helyeztük a hangsúlyt, de a körbe a projekt természetvédelmi irányultsága miatt a nemzeti park igazgatóságokat is bevettük. Az érintett minisztériumoknál a főosztályi szervezeti szintet nevesítettük, ahol lehetséges volt a beazonosításuk. 34 szervezet került így be az elsődleges érintett listába, melyek közül kettő (FM – Erdészeti-Vadászati Főosztálya és a Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért két szektornál is szerepel. Az elsődleges érintettekről az 2. táblázatban adunk áttekintést, a táblázatot követően pedig röviden összefoglaljuk feladatkörüket és a NÖSZTÉP projekthez való lehetséges kapcsolódásukat.

Ágazat	Államigazgatási szervek	Gazdasági társaságok	Civil és érdekvédelmi szervezetek	Szervezetek száma összesen
természetvédelem	FM - Természetmegőrzési Főo. FM - Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főo. Nemzeti park igazgatóságok	-	MME CEEweb MTVSZ WWF	7
erdőgazdálkodás	FM - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főo. NÉBIH - Erdészeti Igazgatóság	-	OEE MEGOSZ Pro Silva Hungaria Egyesület	5
vadgazdálkodás	FM - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főo.	-	Országos Magyar Vadászkamara	2
mezőgazdálkodás	FM - Mezőgazdasági Főo. Miniszterelnökség - Agrár-vidékfejlesztésért felelős Át. NÉBIH - Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság - Agrárkörnyezet-védelmi és Koordinációs Osztály	-	NAK BCSDH - Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	4
halászat/horgászat	FM - Horgászati és Halgazdálkodási Főo.	-	MOHOSZ MAHAL	3
vízügy	BM - Vízyűjtőgazdálkodási és Víztud. Főo. OVF - Műszaki Igazgatóság	-	-	2
területfejlesztés	NGM - Területfejlesztési Tervezési Főo.	-	-	1

Ágazat	Államigazgatási szervek	Gazdasági társaságok	Civil és érdekvédelmi szervezetek	Szervezetek száma összesen
közlekedés/infrastruktúra	NFM - Közlekedési Infrastruktúra Főo.	NIF Zrt.	-	2
turizmus	NGM - Turisztikai és Vendéglátóipari Főo.	MTÜ Zrt.	-	2
ipar	NFM - Zöldgazdaság Fejlesztési Főo.	-	BCSDH - Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	2
pénzügyi és biztosítási szektor	NGM - Pénzügyi Szabályozási Főo.	-	Magyar Bankszövetség MABISZ	3
egészségügy	EMMI - Népegészségügyi Főo.	-	-	1
média	-	-	zöld sajtó	-
kutatás/oktatás/tanácsadás	egyetemek kutatóintézetek	-	-	-
egyéb	KSH - Vidékfejl., Mg-i és Körny. Strat. Főo. Alapvető Jogok Biztosának Hivatala - A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes	-	-	2
Szervezetek száma összesen*	18	2	14	34

2. táblázat- Az elsődleges érintettek (A teljes megnevezéseket lásd a szöveges részben)

3.1 Természetvédelem

3.1.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Földművelésügyi Minisztérium - Környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős Államtitkárság - Környezetügyért felelős helyettes államtitkárság**

- **Természetmegőrzési Főosztály (FM-TMF)**

A TMF felelős a természetvédelmi szakterületet érintő szakpolitikák kidolgozásáért, kodifikációs és jogszabályalkotási feladatok ellátásáért. Ennek keretében megállapítja a

kiemelt oltalmat igénylő természeti értékek körét és szakmailag irányítja azok védetté vagy fokozottan védetté nyilvánításának előkészítését. Ellátja az EU természetvédelmi irányelveinek és rendeleteinek hazai átültetését (pl. Élőhelyvédelmi Irányelv, Madárvédelmi Irányelv, Rendelet az Inváziós Idegenhonos Fajok Elleni védekezéséről) és számos nemzetközi természetvédelmi egyezmény és megállapodás (Biológiai Sokféleség Egyezmény, Ramsari Egyezmény, Washingtoni Egyezmény, Berni Egyezmény, Bonni Egyezmény, AEW, Eurobats stb.) hazai végrehajtásából eredő jogalkotási feladatainak előkészítését, valamint gondoskodik az irányelvek, egyezmények által előírt szakmai feladatok hazai megvalósításáról, a jelentéstételi kötelezettségek teljesítéséről.

A TMF ellátja az EU Natura 2000 hálózat kialakításával, védelmével és működtetésével kapcsolatos tevékenységeket, ellátja a Natura 2000 területekhez kapcsolódó bejelentések kivizsgálását, a tájékoztatások, állásfoglalások elkészítését, a Natura 2000 fenntartási tervek elkészítésének szakmai felügyeletét, a Natura 2000 területek adatlapjainak és térinformatikai állományainak a Területi Információs Rendszerben (TIR) történő nyilvántartását, karbantartását.

Irányítja a Nemzeti Ökológiai Hálózattal kapcsolatos adatszolgáltatási és szakmai feladatokat, ellátja a Bioszféra Rezervátumok, az Európa Diplomás Területek, a Pán-európai Ökológiai Hálózat, a Green Belt hálózat szakmai feladatainak irányítását.

A TMF ellátja az általános élőhely- és fajvédelmi természetvédelmi feladatok irányítását, a veszélyeztetett fajok fajmegőrzési terveinek kidolgozásának és végrehajtásának szakmai felügyeletét, felelős a Védett Természeti Területek és a Védett Természeti Értékek Törzskönyvének vezetéséért, a védett és védelemre tervezett, valamint a Natura 2000 hálózatba tartozó területek nyilvántartási információs rendszerének működtetéséért, valamint a védett természeti területek törzskönyvi nyilvántartása alapján összesítések, statisztikák készítéséért, a Földvagyon-gazdálkodási Főosztállyal együttműködve vezeti a helyi jelentőségű védett természeti területek országos nyilvántartását

A TMF irányítja a természetvédelmi monitorozó programokat (pl. Nemzeti Biodiverzitás Monitorozó Rendszer és a társadalmi bevonással működtetett Vadonleső) és az azokból származó biotikai adatoknak a Természeti Információs Rendszerbe történő beillesztését.

Ellátja a géntechnológiával módosított szervezetekkel kapcsolatos engedélyezési, valamint a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló Washingtoni Egyezményből és az ehhez kapcsolódó EU rendeletekből adódó hatósági és engedélyezési feladatokat.

Ellátja a természetvédelmi fejlesztéseket támogató pénzügyi programok (pl. KEOP, KMOP, KEHOP, LIFE+, LIFE, Svájci Alap, Norvég Alap, határon átnyúló együttműködési programok) szakterületi véleményező, illetve koordináló feladatait, közreműködik az alapok felhasználásához kapcsolódó tervezésben, nyomon követi a programok, illetve a projektek előrehaladását.

A TMF közreműködik a védett természeti területek természetvédelmi kezelési tervek véleményezésében, valamint a területrendezési és fejlesztési, valamint egyéb ágazati tervek véleményezésében, illetve a természetvédelmi szempontok érvényesítésében és természetvédelmet érintő eljárásokban a természetvédelmi szakmai jóváhagyásban.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A Természetmegőrzési Főosztály (TMF) a KEHOP projektgazdája, itt dolgozik a projektirányító csapat. Projektgazdaként és a természetvédelmi ágazat pozícionált államigazgatási szerveként kiemelkedő irányító és kommunikációs szerepet tölt be a NÖSZTÉP-ben. Meghatározó a projekt irányításában, megvalósításában, az eredmények hasznosulásának elősegítésében, az ágazati szereplők integrálásában és motiválásában.

- **Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály (FM NPTF)**

A Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály feladatköre jelentős részben átfed a Természetmegőrzési Főosztályéval, éppen ezért a két Főosztály szoros együttműködésben végzi tevékenységeit. A NPTF felelős a területtel védhető értékekkel, tájvédelemmel kapcsolatos feladatok irányításáért (kezelési tervek, védetté nyilvánítás, Magas Természeti Értékű Területek, Értékes Természeti Területek), irányítja a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelési, ökoturisztikai és környezeti nevelési tevékenységeit. A Főosztály felügyeli a természetvédelmi őrszolgálat és a polgári természetőri szolgálat működését, felelős a mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások vonatkozásában a természetvédelmi célú intézkedés kidolgozásában és azok végrehajtásában történő részvételért (pl. agrár-környezetvédelmi és Natura 2000 kifizetések). Működteti az Erdőrezervátum Programot és részt vesz a körzeti erdőtervezés folyamataiban, a közlekedési, területrendezési, fejlesztési és ágazati tervek egyeztetésében. Vizekkel kapcsolatosan felelős a források és víznyelők felméréséért, nyilvántartásáért.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A KEHOP projekt NÖSZTÉP-en kívüli projektelemeinek irányítási feladatait látják el (zöldinfrastruktúra megőrzését és fejlesztését megalapozó stratégiai keretek - ZÖLDINFRA, természeti és táji értékek táji léptékű megőrzésének stratégiai megalapozása - TÁJKARAKTER). Megfogalmazhatnak a projekt számára kiemelkedően fontos erdő- és mezőgazdálkodáshoz, hatósági munkához (erdő- és mezőőrszolgálat, természetvédelmi őrszolgálat), területfejlesztéshez kapcsolódó felhasználási irányokat, illetve ezen területek további érintettjeinek elérésében is segíthetnek. A NÖSZTÉP projekt eredményeit fel lehet majd használni a zöld infrastruktúra hálózat fejlesztésénél, ami további kapcsolódási pontot jelent.

- **Nemzeti park igazgatóságok (NPI-k)**

A hazai nemzeti park igazgatóságok jelenlegi feladatai közé tartozik a védett természeti és Natura 2000 területek és védett természeti értékek védelme, fenntartása, a természet állapotának felmérése, feltárása, változásainak nyomon követése. Egyre nagyobb hangsúlyt kapnak szemléletformálási, bemutatási tevékenységeik is (tanösvények, látogatóközpontok, vezetett túrák, előadások stb.). Az állami erdőgazdaságokhoz hasonlóan gazdálkodói, vagyonkezelői feladatokat is ellátnak közel 300 ezer hektárnyi területen (2016. I. féléves adat - Földművelésügyi Minisztérium), közreműködnek a körzeti erdő- és vadgazdálkodási tervek jóváhagyásában, rendezési tervek véleményezésében. Hatósági engedélyezési feladatokhoz szakértői véleményt nyújtanak. Mindennapi feladataik ellátása során az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer önálló modulját alkotó

Természetvédelmi Információs Rendszert (TIR) használhatják, amely ma már bizonyos hatósági vélemények megalapozásánál is referenciaként szolgál. Az elmúlt évek során hazai és nemzetközi forrásokból (LIFE, LIFE+, Interreg, Operatív Programok stb.) számos, nagy területet lefedő természetvédelmi projekt valósult meg a nemzeti park igazgatóságok irányításával. Ezek főként vizes élőhelyek, gyepek rekonstrukcióját, invazív növények kezelését-visszaszorítását, védett fajok életfeltételeinek javítását-kutatását, illetve ezen értékek és eredmények bemutatását célozták.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Az NPI-k a NÖSZTÉP megvalósítását adatszolgáltatással és szakértői közreműködéssel segíthetik. A NÖSZTÉP eredményeit tervezési, kezelési, hatósági munkát segítő feladataikhoz tudják majd valószínűsíthetően felhasználni. Más ágazatokkal való együttműködésük során a szakigazgatáson belül érvényesíthetik az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció alkalmazását, környezeti nevelési tevékenységeik révén pedig szélesebb társadalmi csoportokat is elérhetnek.

3.1.2 Országos természetvédelmi civil szervezetek

➤ Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)

Magyarország egyik legtöbb aktív taggal bíró, 1974 óta működő zöld civil szervezete, amelynek fő célja a természet, ezen belül különösen a madárvilág védelme. Céljai elérése érdekében szemléletformáló, oktatási, népszerűsítési tevékenységeket végez, gyakorlati természetvédelmi tevékenységei (élőhelykezelés és kutatás) a madarakon túl ma már más kiemelt állatfajokra is kiterjednek. Érdekérvényesítési tevékenységet végez hazai és nemzetközi szinten, valamint szaktanácsadással segíti az állami, önkormányzati szervek, valamint a gazdálkodó és társadalmi szervezetek természetvédelmi munkáját. Az elmúlt évtizedekben több sikeres hazai és nemzetközi pályázatban (pl. fajok védelmére vonatkozó LIFE projektek, pl. tűzok, parlagi sas, kék vércse, kerecsensólyom, rákosi vipera; Svájci Alap, KEOP projektek), volt főpályázó vagy partner. A hazai nemzeti park igazgatóságok szakszemélyzetével nagyban átfedő szakembergárdája főként önkéntes alapon végzi tevékenységét. A Natura 2000 területekre és fajokra vonatkozó feladatokban számos projekt és megbízás keretében támogatta az állami természetvédelem munkáját.

A madárgyűrűzéshez- és megfigyeléshez kötődő monitoring végzésének és koordinációjának több évtizedes hagyománya van az MME tevékenységei között. Az egyesület által működtetett Monitoringközpont védett madarakkal kapcsolatos adatbázisa hatalmas mennyiségű, fajokra és bizonyos esetekben élőhelyekre vonatkozó információt (téradatot is) tartalmaz.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Az MME, tevékenységei körében, több évtizedes hagyománnyal rendelkezik a fiatalabb korosztályok bevonásával járó szemléletformálás terén, ilyen feladatokba a NÖSZTÉP-et illetően is hatékonyan bevonhatóak lehetnek. Helyi csoportjai révén az ország egyes vidéki térségeiben is ismert / kapcsolatokkal rendelkezik, nemzetközi pályázatainak köszönhetően pedig nagy területeken valósít meg fajvédelmi és élőhelykezelési projekteket, amelyekben akár magától, akár kötelezően (pl. LIFE program) az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepciót és annak szocio-

ökonómiai vonzatait bele kell építenie.

➤ **WWF Magyarország**

A WWF Magyarország célja a biológiai sokféleség megőrzése, a környezetszennyezés csökkentése, a természeti erőforrások hosszú távon fenntartható használatának elősegítése és a megújuló energiaforrások használatának ösztönzése. Ezen kívül foglalkozik az éghajlatváltozás mérséklésével és következményeivel. A WWF aktív ágazati döntések befolyásolásában és szakmapolitikai anyagok véleményezésében is. A természetvédelmi érdekek érvényesítését részben saját jogán, részben pedig a természetvédelemhez kapcsolódó szervezetek összefogása, együttműködések ösztönzése révén végzi.

Tevékenységeit a biológiai sokféleség szempontjából különösen jelentős ökorégiókra összpontosítja. Programjai a fentieknek megfelelően a kiemelt ökoszisztémák (erdők, vizes élőhelyek), illetve a veszélyeztetett fajok és a klímaváltozás témáira fókuszálnak. Közvetlen természetvédelmi tevékenysége mellett jelentős a szemléletformálás is, illetve Magyarországon a Natura 2000 fenntartási tervek készítésében is részt vesz. Az utóbbi időben hazai projektjei is komplexebb tematikájúak, pl. fenntartható tájhasználaton alapuló modell segítségével az intenzív mezőgazdaság, az éghajlatváltozás és az özönnövények hatására leromlott természeti területeket a társadalmi-gazdasági problémákkal összekapcsolva kezelik. Egyes tevékenységei érintik a hajózás témakörét, és több pályázata is kapcsolódik a folyókhoz, árterekhez.

A szervezet profiljából adódóan a „szigorú értelemben vett természetvédelem” körén túl is aktív, az ökoszisztémákra közvetett hatással lévő tevékenységek (ipar, kereskedelem, pénzügy stb.) körét is igyekszik szemléletformálással érinteni. Kommunikációját hatásos figyelemfelhívó kampányok jellemzik, amelyek olyanokat is elérnek, akik csak sokadlagosan érintettek.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A WWF közreműködhet a NÖSZTÉP eredményeinek kommunikációjában és szakágazati integrációjában.

➤ **Magyar Természetvédők Szövetsége (MTvSz)**

A Magyar Természetvédők Szövetségét 100 feletti hazai zöld civil szervezet alkotja, amelyek céljai a természetvédelemhez és a fenntartható fejlődéshez kapcsolódnak. A környezeti problémák okaira közösségi akciókkal, szakmai rendezvényekkel, kiadványokkal, célzott lobbitevékenységgel, képzésekkel igyekszik ráirányítani a döntéshozók és az állampolgárok figyelmét. Kiemelt tevékenységei körébe tartozik a fenntartható fejlődés és környezetpolitika, a vidékfejlesztés és mezőgazdaság, a természetvédelem, az élelmiszerbiztonság és a regionális politika. Magasabb szintű jogalkotói-döntéshozói folyamatokban általában a Szövetség jelenik meg és képviseli tagszervezeteit, míg kommunikációját társadalom különböző csoportjaival, a velük való kapcsolattartástavideki térségekben inkább ismert tagszervezetei révén folytatja.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Az MTVSZ a WWF-hez hasonlóan a

NÖSZTÉP projekt eredményeinek kommunikációját és szakágazati integrációját segítheti.

➤ **CEEWEB**

A CEEweb a biodiverzitás megőrzését különböző szakpolitikák kidolgozásában való részvétellel és azok ágazati integrációjának ösztönzésével igyekszik elérni. A nemzetközi szervezet a közép- és kelet-európai régióra vonatkozóan vesz részt a közös stratégiák és programok kialakításában. Működésének jogszabályi kereteit leghangsúlyosabban az EU-s természetvédelmi irányelvek (a Madár- és Élőhelyvédelmi Irányelv) és nemzetközi egyezmények adódó kötelezettségek, pl. a Biológiai Sokféleségről szóló Egyezmény (CBD), a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló washingtoni egyezmény (CITES) határozzák meg, de a szervezet ezen túlmutatóan turisztikai és vidékfejlesztési ágazatokban is megjelenik, szakpolitikák véleményezése és képviselője, valamint konzultáció révén. A fenntarthatósági szemlélet integrálását ösztönzi a szektorok működésébe a hálózatépítés, a szektoriális "buborékokból való kitörés" és információszolgáltatás révén. A döntéshozói körökön kívül (pl. üzleti szférában) is végez szemléletformáló tevékenységet.

Az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal kapcsolatos főbb tevékenységei érintik az alábbi nemzetközi projekteket: MAES, WAVES, SEEA, Biodiversity Knowledge, IPBES, Natural Capital Declaration, Beyond GDP, OPERA, Openness, Ecosystem Services Partnership.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Jelenleg a civil szervezetek közül egyedül a CEEWEB-nél központi jelentőségű az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepciója a zöld infrastruktúrát érintő kérdésekkel együtt. A NÖSZTÉP projektet segíthetnek külföldi jó gyakorlatok és más tapasztalatok megosztása révén, illetve közreműködhetnek az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció különböző ágazatok működésébe való integrálásában.

3.2 Erdőgazdálkodás

3.2.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Földművelésügyi Minisztérium - Állami Földekért felelős Államtitkárság - Állami földekért felelős helyettes államtitkárság - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztály (FM EVF)**

A Főosztály (több kérdéskörben közösen a Természetmegőrzési Főosztállyal közösen) felelős az erdővel és a fás szárú energetikai ültvényekkel, vadgazdálkodással, vadászattal kapcsolatos szakpolitikai feladatokért; koordinálja a fenntartható erdőgazdálkodás érvényesítését, felügyeli az ágazati kutatást és monitoringot végző intézmények munkáját. Az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolhatóan felelős a környezet- és természetvédelem erdészettel összefüggő tevékenységének összehangolásáért, a védett természeti és Natura 2000 területek kialakításával kapcsolatos erdészeti szakmai véleményadásért, véleményezi a védett és Natura 2000 erdőterületek kezelési (fenntartási) terveit. Felelős a bányászati tevékenység erdőre gyakorolt hatásának értékeléséért; mind állami, mind a magánerdő-gazdálkodás működésének, állapotának rendszeres értékeléséért és a gazdálkodást előmozdító fejlesztési lehetőségek

kidolgozásáért, az eredmények értékeléséért. AZ FM EVF felelős a környezet- és természetvédelem vadászattal összefüggő tevékenységének összehangolásáért, a védett természeti területek kialakításával kapcsolatos vadgazdálkodási szakmai véleményadásért. Tevékenységeit a NÉBIH-hel, MVH-val (jogutódja a Magyar Államkincstár), az NFA-val, a NAIK-kal együttműködésben végzi.

A szakrendszerek közül az Országos Vadgazdálkodási Adattár, az Országos Erdőállomány Adattár és az erdővédelmi mérő- és figyelőrendszer működtetéséért felel.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP folyamatai iránt érdeklődnek, van igényük az eredmények hasznosítására. Elősegíthetik, hogy az erdészeti ágazat szempontjai megjelenjenek, beépüljenek a NÖSZTÉP projektbe a tervezési és megvalósítási szakaszban egyaránt. Az erdész szakma hagyományait követve már hosszú ideje alkalmazzák az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció felé mutató „tartamos erdőgazdálkodás” fogalmát, illetve az „erdő hármaskörét” (gazdasági, környezeti és jövedelmi) is széles körben, történeti időléptékben alkalmazott fogalom.

➤ **Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal - Növény-, Talaj és Erdővédelmi Elnökség - Erdészeti Igazgatóság - Erdőtervezési és Természetvédelmi Osztály (NÉBIH ETO)**

A NÉBIH a Földművelésügyi Minisztérium háttérintézménye. Működési területe földrajzilag az egész országot lefedi, technikailag pedig a „termőföldtől az asztalig” átfogja az élelmiszerlánc-biztonsági szabályok betartásának felügyeletét. Szakemberei ellenőrzések, vizsgálatok során nagy mennyiségű információt gyűjtenek, amelyek feldolgozva közérthető formában a nyilvánosság elé kerülnek. A fogyasztók érdekeit a folyamatosan fejlesztett laborhálózatával és a szerteágazó szakértelemmel rendelkező szakembergárdájával védi. A NÉBIH részt vesz a Bejárható Magyarország Kormányprogramban, közreműködésével az ágazatpolitikai célok érvényesülését segíti az országos és a térségi területfejlesztési tervek készítése során. Az erdővel kapcsolatban 2 tevékenységét érdemes kiemelni: koordinálja a körzeti erdőtervezés folyamatát, és az erdőtervnek megfelelően ellenőrzi a megyei kormányhivatal földművelésügyi és erdőgazdálkodási főosztályai erdészeti hatósági és támogatásokhoz (pl. Natura 2000 támogatás) kapcsolódó feladatainak végrehajtását.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Az alábbi, a NÖSZTÉP-hez potenciálisan kapcsolható adatbázisokat és adatgyűjtési rendszereket üzemelteti:

- az Erdészeti Szakigazgatási Információs Rendszer (ESZIR) segítségével az Országos Erdőállomány Adattárat
- az erdőgazdálkodói nyilvántartást,
- az erdészeti és jogosult erdészeti szakszemélyzet-nyilvántartást,
- az erdei közjóléti létesítmény nyilvántartást (erdei kilátó, tűzrakóhely, erdei bútor garnitúra, védőház, stb.),
- az erdei lovaglásra és járműközlekedésre kijelölt utak nyilvántartását,
- a földalatti (szarvas) gomba gyűjtésére vonatkozó nyilvántartást,
- az Országos Erdőkár Nyilvántartást
- Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE).

3.2.2 Erdészeti civil szervezetek

➤ **Országos Erdészeti Egyesület (OEE)**

Az OEE célja a magyar erdők és a magyar erdészeti kultúra fenntartása és gyarapítása. Történelmi alapokon, ugyanakkor korszerű szakmai háttérrel (tudományos kutatás és oktatás támogatása, eredmények alkalmazása, ismeretterjesztés) szolgálja az erdő és az erdészek érdekeit, erősíti az erdész szakma rangjának, befolyásának elismertségét. Mindezekon felül szociális tevékenységet is végez (családsegítés, időskorúak gondozása), a társadalmi felelősségvállalás terén is aktív (erdő mint közvagyon óvása, gyarapítása), illetve szerződéses kapcsolatai szerint erdőgazdálkodást folytat. Közhasznú tevékenységeinek elősegítése céljából többek között előadásokat, konferenciákat szervez, továbbképzéseket és gyakorlati bemutatókat rendez, utazásokat szervez; szak- és egyéb könyveket, kiadványokat jelentet meg, illetve támogatja kiadásukat. Programjai ennek megfelelően a társadalom széles rétegeit célozzák, a szakmai célokon túl a bevonást is erősítik.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP szempontjából a tagság körében végzett szemléletformálás, információcsere, a döntéshozási folyamatokban pedig a társadalmi jóllét (erdő közjóléti funkciójának elismertetése), illetve az egyéb, nem forintosítható szolgáltatások hangsúlyozásában vállalhat szerepet. Emellett szakértői tevékenységgel is segítheti a NÖSZTÉP projekt sikeres megvalósítását.

➤ **Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ)**

A MEGOSZ célja, tagjainak gazdasági és szakmai érdekképviseletén túl, hogy gazdagítsa az erdővel való gazdálkodás elméleti és gyakorlati alapjait (kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés és tájékoztatás), elősegítse a természeti értékek megóvását, és képviselje a társadalom hosszú távú érdekeit és a fenntartható fejlődés szakmai alapelveit. Tagságát társas erdészeti termelő egységek, társaságok, társulatok, valamint az egyéni erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók alkotják. A Szövetség közreműködik természetvédelmi döntések szakmai előkészítésében; a céljait és a magyar erdészetet az Európai Unió szakbizottságaiban is képviseli, ezen felül szakmai bemutatókat, előadásokat, tanfolyamokat, találkozókat, tanulmányutakat és konferenciákat szervez.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP szempontjából a tagsága körében végzett szemléletformálás, információcsere, a döntéshozási folyamatokban pedig a társadalmi jóllét (erdő közjóléti funkciójának elismertetése), illetve az egyéb, nem forintosítható szolgáltatások hangsúlyozásában vállalhat szerepet, különös tekintettel a magánerdő-tulajdonosok vonatkozásában.

➤ **PRO SILVA Hungaria Egyesület (PSHE)**

A PRO SILVA tevékenysége 4 téma köré csoportosítható: felelősségteljes

erdőgazdálkodás, biodiverzitás fenntartása, idegenhonos fajok, és az erdők ökológiai szerepe a tájban. Céljai gyakorlatba ültetését az alábbi módokon támogatja:

- információcsere nemzeti csoportjai között;
- bemutató területek;
- találkozók és terepi programok;
- együttműködés oktatási- és kutató intézményekkel, valamint egyéb szervezetekkel.

Nagy szerepe volt abban az Egyesületnek, hogy a modern erdőgazdálkodásra való fokozatos áttérés jogi akadályaimérséklődtek. Egy FAO/IUCN kapcsolt projekt keretében a PSHE - elsőként - kiépítette a szükséges oktatási központok hálózatát, és aktívan végzi a felelősségteljes erdőgazdálkodási szemlélet terjesztését..

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP-re vonatkozóan leginkább a tartamos erdőgazdálkodás mellett szóló ökológiai-erdészeti-fenntarthatósági szempontok felderítésében, kutatásában, hangsúlyozásában vállalhat szerepet, tehát szakértői és (szakmai körökön belüli) szemléletformálást végző minőségben jelenhet meg elsősorban.

3.3 Vadgazdálkodás

3.3.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Földművelésügyi Minisztérium Állami Földekért felelős Államtitkár - Állami földekért felelős helyettes államtitkárság - Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztály (FM EVF)**

Lásd a 3.2.1 pontban az Erdőgazdálkodás-Szakigazgatásrészt.

3.3.2 Civil és érdekképviseleti szervezetek

- **Országos Magyar Vadászkamara (OMVK)**

Az OMVK a hivatásos, valamint a sportvadászok közfeladatokat, továbbá általános szakmai érdekképviseleti feladatokat is ellátó köztestülete. A kamara alkotja a vadászat rendjének vadászetikai szabályait, valamint a hivatásos vadászkörök szolgálati szabályzatát; elősegíti tagjai szakmai továbbképzését; tagjairól névjegyzéket vezet, adatait az Országos Vadgazdálkodási Adattárnak megküldi. Természetvédelmi és Erdészeti Szakbizottságot működtet, az MME partnere a parlamenti- és természetvédelmi projektekben.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP-ben való érintettségük részben közvetlenül a vadászható és védett fajok populációinak kezeléséből (ellátó és szabályozó ökoszisztéma-szolgáltatások), részben a vadállomány és egyes ökoszisztémák (élőhelyek) kezelésének összefüggéseiből (pl. vadkár-erdőfelújítás konfliktusa; élőhelyszerkezet-apróvadállomány-ragadozómadarak konfliktusa), részben pedig a vadásztársadalom erős lobbijéből adódóan kiemelt jelentőségű. A történelmi hagyományokkal bíró vadászatot folytatók és a recens jogszabályi változásoknak köszönhetően újabban vadászati jogot élvezők (földtulajdonosi közösségek tagjainak) szemléletformálása egyaránt fontos.

3.4 Mezőgazdaság

3.4.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Földművelésügyi Minisztérium - Agrárgazdaságért felelős államtitkár - Agrárgazdaságért felelős helyettes államtitkár - Mezőgazdasági Főosztály - (FM MgF)**

A Főosztály felelős a növénytermesztést, a kertészetet, az állattenyésztést (ezen belül a védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajtákat), a Magyar Méhészeti Nemzeti Programot és a kölcsönös megfeleltetést (cross-compliance) érintő feladatok ellátásáért, illetve koordinálja a mezőgazdasági vízhasznosítással összefüggő feladatokat, részt vesz a géntechnológiát alkalmazó és ökológiai gazdálkodás egymás mellett létezésének összehangolásában. Közreműködik a Főosztály a megújuló energiaforrások biztosítását célzó folyamatokban, koordinálja a talajműveléshez, termesztéshez kapcsolódó üvegházhatású gáz (ÜHG) kibocsátásával kapcsolatos feladatokat. Részt vesz az agrár kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységekben (beleértve a génbankokat) és felelős a NAIK, valamint a költségvetési és társasági kutatóintézetekkel kapcsolatos feladatok előkészítéséért.

A Főosztály dolgozza ki a nemzeti agrártámogatási rendszer jogszabályi háttérét, felelős a mezőgazdaságot sújtó mezőgazdasági káresemények enyhítését célzó intézkedésekért, ennek kapcsán ellát termelést érintő időjárás- és más természeti kockázatok kezelésével kapcsolatos feladatokat. Felelős az agrárágazat, illetve az arra ható folyamatok elemzéséért (részben az AKI tevékenységének irányítása révén); ennek kapcsán a részben téradatokot is tartalmazó rendszerek üzemeltetésében is részt vesz (a Mezőgazdasági Tesztüzemi Rendszer, a Mezőgazdasági Számlarendszer, a Mezőgazdasági Piaci Árinformációs Rendszer), ezek alapján előrejelzéseket ad. Egyes tevékenységeinek (Kölcsönös Megfeleltetés, zöldítés) alapkonceptiójára hatással van a természetvédelmi jogszabályok és stratégiák is.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP eredményei közül az Agrárstatisztikai és –elemző Osztály kifejezetten érdeklődött a térképezés iránt, amelytől a különböző területkezelők-vagyonkezelők (gazdálkodók, közútkezelő stb.) felelősségi köreinek tisztázását várják az adott területen található ökoszisztémák állapotának fenntartását illetően.

- **Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Növény-, Talaj és Erdővédelmi Elnökhelyettes, Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság, Agrárkörnyezet-védelmi és Koordinációs Osztály (NÉBIH - AKVKO)**

Agrárkörnyezet-védelmi és Koordinációs Osztály látja el egyes támogatási jogcímek, így az agrár-környezetgazdálkodás (AKG), a nem termelő mezőgazdasági beruházások, kedvezőtlen adottságú területek (KET), a Natura 2000 támogatásainak ellenőrzését, szakmai koordinációját, valamint a nitrátérzékeny területen gazdálkodóktól beérkezett adatok feldolgozását.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÉBIH-AKVKO segítheti a vízügyi ágazat

érdekeinek, szempontjainak megjelenését, beépülését a NÖSZTÉP projektbe a tervezési és megvalósítási szakaszban egyaránt. Elősegítheti, hogy a NÖSZTÉP projekt eredményei hasznosuljanak az agrártámogatási jogcímek kidolgozása során.

3.4.2 Civil és érdekképviselői szervezetek

➤ **Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK)**

A szervezet feladata a hazai agrár- és élelmiszerszektor erősítése, a magyar élelmiszerek versenyképességének támogatása, továbbá a szaktanácsadás és pontos és megbízható információk gyors eljuttatása a gazdálkodókhoz. Az agrárkamara szolgáltatási és igazgatási jellegű közfeladatokat lát el, a Kormány által kijelölt szervvel kötött szerződés és az azokhoz biztosítottak pénzügyi feltételek szerint (főként a központi költségvetésből). A NAK részt vesz az átfogó gazdaságfejlesztési, gazdaságstratégiai döntések előkészítésében és közreműködik az agrár-vidékfejlesztési, területfejlesztési, agrár- és élelmiszergazdasági, a környezet- és tájgazdálkodási, valamint a gazdaságfejlesztési programok, koncepciók kidolgozásában és végrehajtásában. Tagjairól egységes nyilvántartási rendszert vezet; elemzéseket végez, javaslatokat fogalmaz meg a vidéki életminőség javításának és a helyi termékek piacra jutásának elősegítése érdekében. A NAK céljai közé tartozik a tisztességes piaci magatartás megteremtése, megőrzése, illetve fokozása. Tagjainak tájékoztatása érdekében működteti a falugazdász hálózatot és a mezőgazdasági szaktanácsadók országos hálózatát, piacfejlesztési és marketingfeladatokat is ellát. A kamara felelőséget vállal a nemzeti birtokpolitika kialakításában. Megalakulásának egyik legfontosabb célkitűzése annak biztosítása, hogy hazánk természeti adottságai, földje, vízkészlete, éghajlati viszonyai által nyújtott kivételes lehetőségekkel elsősorban azok élhessenek, akik az értékteremtő munkában és a közteherviselésben egyaránt tevőleges szerepet vállalnak.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A kamara küldetéséből kitűnik egyfajta holisztikus, a természeti értékeket rendszerben kezelő gondolkodás. Elősegítheti, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció és a NÖSZTÉP projekt eredményei beépüljenek az agrár- és vidékfejlesztési koncepciókba, stratégiákba. A NAK az általa működtetett szakértői hálózatok révén a szemléletformálás és a tájékoztatás fontos eszköze lehet a helyi gazdálkodók elérése érdekében.

3.5 Halászat/halastavi gazdálkodás/horgászat

3.5.1 Szakigazgatási szervezetek

➤ **Földművelésügyi Minisztérium - Állami Földekért felelős Államtitkár - Állami földekért felelős helyettes államtitkárság - Horgászati és Halgazdálkodási Főosztály (FM HHF)**

Az FM HHF felelős a halgazdálkodással kapcsolatos jogterület szabályozásáért és a hazai horgászturizmus fejlesztésért, az ezeket szolgáló stratégiai dokumentumok, koncepciók és jogszabályok kidolgozásáért. Együttműködik a Természetmegőrzési Főosztállyal (pl a kárókatona védelmét illetően) és a Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztállyal a természetvédelem halgazdálkodást érintő kérdéseiben a nemzeti park igazgatóságok és a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. halgazdálkodása alatt álló

területekhez kapcsolódó feladatok tekintetében. Koordinálja az ágazati statisztikai információs rendszer (így az Országos Halgazdálkodási Adattár) működtetését.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A főosztály segítheti a halászati/horgászati ágazat érdekeinek, szempontjainak megjelenését, beépülését a NÖSZTÉP projektbe a tervezési és megvalósítási szakaszban egyaránt. Más oldalról elősegítheti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció és a NÖSZTÉP eredményeinek beépülését/integrációját a halászati/horgászati ágazatba.

3.5.2 Civil és érdekképviselői szervezetek

➤ **Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ)**

A MOHOSZ Magyarország legnagyobb civil szervezete, tagjainak száma ma meghaladja a 365.000 főt. Alapfeladatát tekintve érdekvédelmi és érdekképviselői-, valamint koordinatív és szolgáltató szervezet. Tagszervezetei (1.200 horgászegyesület, 28 tagszövetség és 9 gazdasági társaság) hasznosítják Magyarország szinte valamennyi jelentős, horgászatra, horgászturiztikára alkalmas állami tulajdonban lévő természetes vizét, ahol a horgászok több mint 120.000 hektár vízterületen hódolhatnak szenvedélyüknek. Sportszervezőként mind a szabadidős, tömegsport jelleg, mind a sporttevékenység jelleg fontos számára. Nem csak hazai, de az ide látogató külföldi horgászok révén is komoly idegenforgalmi jelentősége van a horgászatnak, amellyel több ezer közvetlen munkahelyet teremt. Gazdasági jelentősége abból is egyértelmű, hogy a teljes ágazat évi több tízmilliárd forint bevételt, benne jelentős állami költségvetési- és adóbevételt generál és realizál. A Szövetség törekvése, hogy biztosítsa az ökológiai és szelektív halászat, a halmentés lehetőségét. Az állami támogatásnak, illetve a hamarosan elérhető hazai és EU-s pályázatoknak köszönhetően további komoly fejlesztések várhatók a horgászat és a horgászturizmus területén. A leírtakon túl is szerteágazó a tevékenysége (pl. önálló tógazdasági haltermelés, horgásztanyák üzemeltetése, utánpótlás-nevelés, állami horgászokmányok értékesítése stb.).

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP-be való bevonását területi jelentősége és tagságának létszáma indokolja, melyek révén jelentős hatást gyakorol az ökoszisztémákra, illetve komoly lobbierőt is képvisel. Elsődlegesen azonban a horgászok szemléletformálása fontos, ami a tevékenység jóléti aspektusain keresztül ragadható meg.

➤ **Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet (MAHAL)**

A Magyar Akvakultúra Szövetséget (MASZ) 11 gazdálkodó szervezet és 3 kutatási-oktatási intézmény alapította Szarvason az ágazat érdekeinek hatékony képviseletére, illetve a versenyképességet növelő innováció ösztönzésére. A MASZ alapvető feladatai: érdekképviselő; részvétel a szakirányításban (ágazati és K+F stratégiájának kidolgozása, illetve tovább fejlesztése), a szabályozók kialakításában (hazai és EU szinten); információáramlás elősegítése; kapcsolattartás a vízhasznosításban érdekelt hazai és nemzetközi szervezetekkel; társadalmi kommunikáció. Szakterületi konfliktusok kezelésében (agrár-vízgazdálkodás, kapcsolat az áruház láncokkal, a természet- és környezetvédelem, illetve az állategészségügy) aktív szerepet vállal. A MASZ 2016 decemberében egyesült a

Magyar Haltermelők és Halászati Vízterület-hasznosítók Szövetségével. Az új szervezet Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet (MAHAL) néven folytatja működését.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A MAHAL jóval kevésbé átpolitizált szervezet mint a MOHOSZ, szakmai tudásával (pl. fenntartható tógazdálkodás, biohaltermelés területeken) hozzájárulhat a NÖSZTÉP-hez. A vízárpolitika kedvezőbb kialakításának, illetve az ágazatközi konfliktusok feloldásának lehetősége, valamint a halászati támogatási rendszer revideálása hatásos motivációja lenne a bevonásuknak, ezekre fokozott igényt jelzett az interjúalany.

3.6 Vízügy

3.6.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Belügyminisztérium - Közigazgatási államtitkárság - Közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárság - Vízyűjtő-gazdálkodási és Vízvédelmi Főosztály (BM VGVF)**

A főosztály a Vízkeretirányelv (2000/60/EK) végrehajtásával, és az ez alapján készülő vízgyűjtőgazdálkodási tervek (VGT) készítésének koordinációjával-végrehajtásával foglalkozik, amelynek keretében hat éves tervezési ciklusokban vizsgálják felül a VGT-t. A következő terv 2021-től lép életbe. A Főosztály (SzMSz-e szerint) felelős a szakterület átfogó stratégiai céljainak kidolgozásáért. A vízgyűjtő-gazdálkodásról, a vizek védelmét szolgáló gazdasági szabályozó eszközökről, a vízbázisok védelméről, a felszíni és felszín alatti vizek védelméről, a vízgazdálkodással kapcsolatos hatósági jogkör gyakorlásáról, a vízkészlet-járulék kiszámításáról, a vízrajzi feladatok ellátásáról, vízjogi engedélyezési eljárás szabályairól, vizekre vonatkozó igénybevételi, kibocsátási és szennyezettségi határértékekről szóló szabályozó eszközöket előkészíti. Ellátja a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelmével összefüggő vízügyi feladatokat, közreműködik a vizet mint környezeti elemet érintő horizontális környezetvédelmi szabályozás előkészítésében.

A főosztály A NÖSZTÉP-re releváns szakterületi téradatbázis/adatgyűjtés vonatkozásában: meghatározza a felszíni és felszín alatti vizek állapotára és az azt befolyásoló tevékenységekre vonatkozó adatgyűjtési kötelezettségeket, megállapítja a vizek állapotértékelésének szabályait, létrehozza és fejleszti a felszíni és felszín alatti vizekre vonatkozó mérő-megfigyelő és ellenőrző rendszereket, felügyeli az adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítését. Felelős a vizek állapotának, értékelési és adatfeldolgozási rendszereinek kialakításáért, szakmailag irányítja az adatgyűjtést (OKIR vizes alrendszerei, VIZIR). A vízgazdálkodási érdekeket képviselve közreműködik a természetvédelmi kezelési tervek, a Natura 2000 területek szabályozására vonatkozó tervek kidolgozásában, koordinálja az Európai Unió Duna Régió Stratégia vízminőségi fejezetének feladatait. Kommunikációs szerepét tekintve koordinálja a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési folyamatban történő társadalmi részvételt és közreműködik a vízzel kapcsolatos jeles napok ünneplésének (Víz Világnap, Duna Nap, egyéb vízügy-történelmi évfordulók, események) előkészítésében, lebonyolításában.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A BM VGVF a NÖSZTÉP projektben segítheti a vízügyi ágazat érdekeinek, szempontjainak megjelenését a tervezési és megvalósítási szakaszban is. Munkatársainak szakértelmével, a vízügyi adatbázisok adatainak átadásával, valamint a NÖSZTÉP eredményeinek vízügyi ágazatba való integrálásával is segítheti a projektet.

➤ **Országos Vízügyi Főigazgatóság - Műszaki Igazgatóság (OVF MI)**

A korábban a Földművelésügyi Minisztérium alá tartozó Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóságból különválással jött létre a belügyminiszter által irányított Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF). Az OVF szakmai működése az ország egész területére kiterjed, fő feladatai körében koordinálja a vízügyi igazgatóságok munkáját, a vízügyi stratégia és vízgyűjtőgazdálkodási tervek kialakításában részt vesz, az ágazati támogatási rendszer kialakítását-veleményezését végzi, a felszíni és a felszín alatti vízkészletekkel való gazdálkodást és a vizeink állapotértékelésével kapcsolatos feladatokat irányítja, valamint a vízügyi oktatási, kutatási feladatokat felügyeli. Az OVF irányítja vízgazdálkodási rendszerek és védművek fenntartását.

Az OVF látja el a vizek kártételei elleni védelemmel, és ennek részeként az Országos Műszaki Irányító Törzs vezetésével kapcsolatos feladatokat, tehát bizonyos érdekkonfliktusokra rálátással bírhat. Mindennapi feladatainak támogatására az egységes vízügyi nyilvántartást biztosító Vízgazdálkodási Információs Rendszert (a továbbiakban: VIZIR) működteti, valamint gondoskodik a más információs rendszerekkel történő országos és nemzetközi adatcseréről, valamint adatszolgáltatásról. Emellett a Települési Szennyvíz Információs Rendszert és a víziközmű online adatfeldolgozó és információs rendszer üzemeltetéséről és fejlesztéséről is gondoskodik.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Az OVF, a VIZIR adatainak biztosításával és szakértői közreműködéssel tudja a projektet segíteni. Meghatározó szerepe lehet az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció ágazati stratégiákba és a támogatási rendszerbe való integrálásában.

3.7 Területfejlesztés

3.7.1 Szakigazgatási szervezetek

➤ **Nemzetgazdasági Minisztérium - Európai Uniós Források Felhasználásáért Felelős Államtitkárság - Gazdaságtervezésért és versenyképességért felelős helyettes államtitkárság - Területfejlesztési Tervezési Főosztály (NGM TTF)**

A Főosztálynak fontos szerepe van az ország területi folyamatainak alakulását és a területfejlesztési politika hatásait érintő jogszabályalkotó kedvezményezett térségek besorolására, a területfejlesztési koncepciók alakítására. A TTF dolgozza ki az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót (OFTK), meghatározza a területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat tartalmi követelményeit, érvényesítésének rendszerét, illetve felelős a központi államigazgatási szervek tevékenységének összehangolásáért és a területfejlesztés ágazati és területi szereplői közötti koordinációért is. Szakmailag irányítja a Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti és Informatikai Nonprofit

Kft. területfejlesztési információs rendszerrel kapcsolatos tevékenységét és ellátja az Európai Unió Duna Makro Regionális Stratégiához kapcsolódó feladatok minisztériumon belüli koordinálását. A főosztály munkájához nagy segítséget jelentenek a különböző típusú téradatokat tartalmazó adatbázisok (CORINE, MePAR, Natura 2000 adatok stb.), fontos feladatuk az újabb adatgazdák felderítése, adatvásárlás. A beszerzett adatokat az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszeren (TEIR) keresztül tudják saját céljaikra használni.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A főosztály segítheti a területfejlesztési szempontok megjelenését a NÖSZTÉP projekt tervezése és megvalósítása során. Hozzájárulhat a NÖSZTÉP eredményeinek a területfejlesztésbe való integrációjához, s érdekeltek a projekt során létrehozott térképi adatbázisok megvásárlásában is.

3.8 Közlekedés/infrastruktúra

3.8.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Közlekedéspolitikáért Felelős Államtitkárság - Közlekedésért felelős helyettes államtitkárság (NFM KHÁT)**

Az Államtitkárság meghatározza a közlekedéspolitika fejlesztési irányait, összehangolja a közlekedéspolitikai célkitűzéseket, a közlekedési szolgáltatásokkal kapcsolatos koncepcionális kérdéseket, valamint felügyeli a közlekedéspolitikai feladatok végrehajtását, jóváhagyja az személyszállítási közszolgáltatási szerződéseket, meghozza a közszolgáltatási menetrenddel kapcsolatos döntéseket, dönt a vasúti pályaműködtetési szerződésekkel kapcsolatban, és javaslatot tesz a közlekedési infrastruktúra működtetését, üzemeltetését, fejlesztését szolgáló költségvetési előirányzatok felosztására.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A KMHÁT az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció közlekedési ágazatba való integrálását segítheti.

3.8.2 Gazdálkodó szervezetek

- **Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (NIF)**

A NIF Zrt. az ország egyik legnagyobb állami beruházó cégeként 2007. február óta látja el a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium megbízásából feladatait gyorsforgalmi utak, közutak és vasútfejlesztés területén. 100-150 projektet visz egyidejűleg, amelyek keretén belül a tervezett infrastrukturális beruházások előzetes vizsgálatát is végzi többek között a természetvédelmi irányelvekben és jogszabályokban meghatározott természeti értékek (pl. Madár- és Élőhelyvédelmi Direktívák függelékén szereplő fajok és élőhelyek, ex lege védett területek) védelmének szem előtt tartásával. Mérnöki-szakértői csapatuk munkája nyomán dől el, mely beruházások kerülnek megvalósításra. A NIF Zrt. alapszabálya szerint a tevékenységi körei: út, autópálya építése, épületépítési projekt szervezése, vasút építése, híd, alagút építése, elektromos, híradástechnikai célú közmű építése, mérnöki tevékenység, építményüzemeltetés, műszaki vizsgálatok, elemzések, oktatás. Jelenlegi tevékenységi köre nemrégiben bővült ki a Duna hajózhatóságának lehetőségeivel.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A közlekedési szakma még nem használja az

ökoszisztéma-szolgáltatás koncepciót, a természetvédelemhez a védett és Natura 2000 területeken (illetve az azokra vonatkozó jogi szabályozásokon) keresztül kapcsolódik, ahol útépitések kapcsán elég sok a konfliktus. Saját kezdeményezésük keretében a tervezőik körében az Általános Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer (ÁNÉR) kategóriáinak használatát próbálták elterjeszteni, sikertelenül. Hajlandóságot mutatnak tehát a biotikai, akár ökoszisztéma-szolgáltatásra vonatkozó információk beépítésére és figyelembe vételére munkájuk során, ehhez azonban laikusok számára is érthetőbb információra van szükségük.

3.9 Turizmus

3.9.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Nemzetgazdasági Minisztérium - Gazdaságfejlesztésért és -szabályozásért Felelős Államtitkárság - Turizmusért felelős helyettes államtitkárság (NGM THÁT) - Turisztikai és Vendéglátóipari Főosztály**

A Főosztály a turizmusért (így különösen az egészségturizmusért, a kulturális és vallási turizmusért, a hivatásturizmusért, a falusi turizmusért, az ifjúsági turizmusért, a természetjáró, kerékpáros, vízi és lovas turizmusért) és a vendéglátásért felelős, ennek érdekében kapcsolatot tart a turizmus és a vendéglátás fejlesztésében érintett kormányzati és nem kormányzati szereplőkkel. Együttműködik az érintettekkel, különösen az Emberi Erőforrások Minisztériumával a határon átnyúló egészség- és orvosi turisztikai lehetőségek kidolgozásában, a termálvizek gyógyászati hatásvizsgálatában, továbbá annak az egészségturizmus számára hasznosítható ismeretei népszerűsítésében, A főosztály a fentiekben túl: statisztikai adatok alapján elemzi a turizmus, a vendéglátás és az egészségipar folyamatait és hatóságként vagy felügyeleti szervként előkészíti a meghozandó döntéseket.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A helyettes államtitkárság az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció és a NÖSZTÉP projekt eredményeinek turisztikai ágazatba való integrálását segítheti elő. Kiemelten kapcsolódhat akár az aktív turizmuson (természetjárás, kerékpáros, vízi és lovasturizmus), akár az egészségturizmuson keresztül a természetes vizek (pl. termálvizek) és vizes élőhelyek jelentette ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz. Ez utóbbiak fontossága a turisztikai szempontból kiemelt régiók megválasztásánál is egyértelműen jelentkezik (Balaton, Tisza-tó). Egy másik kapcsolódási pont a helyi és tájjellegű termékekhez kapcsolódó, egyre népszerűbb gasztro- és borturizmus, amely részben a fenntartható mezőgazdasággal, részben, ezeken az ellátó szolgáltatásokon keresztül az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal van összefüggésben.

3.9.2 Gazdálkodó szervezetek

- **Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. (MTÜ)**

A Magyar Turisztikai Ügynökség a Magyar Turizmus Zrt. jogutóda, 100%-ban állami tulajdonban van. Fő tevékenysége a magyarországi turisztikai desztinációk népszerűsítése a hazai és külföldi közönség körében (marketing), illetve legújabban, az 1355/2016. Kormány határozat alapján vétőjogot kapott minden olyan fejlesztésre nézve, amely akár hazai, akár EU-s forrásból turisztikai célra irányul. Elemzéseket végez és publikál a turisztikai

termékekre, az e-turizmusra, a fenntartható turizmusra, a közlekedésre, továbbá a turizmusmenedzsment, illetve a turizmus és regionalitás kérdéseire vonatkozóan.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A turisztikai ágazat nem használja még az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepciót, de a rekreáció és turizmus (mint kulturális szolgáltatások) kapcsán erős a kötődés. Ezen a területen együttműködnek nemzeti park igazgatóságokkal, natúrparkokkal. Egyes kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások tekintetében érdekeltek, adatszolgáltatóként, szemléletformálásban is kapcsolódhatnak a NÖSZTÉP-hez.

3.10 Ipar

3.10.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Zöldgazdaság fejlesztéséért, klímapolitikáért és kiemelt közszolgáltatásokért felelős helyettes államtitkárság (NFM ZKKK HÁT)**

A HÁT gondoskodik a bioüzemanyagok és megújuló energiaforrások felhasználására vonatkozó stratégiák kidolgozásáról és végrehajtásáról, gondoskodik a klímapolitikai stratégia kidolgozásáról, a kiemelt közszolgáltatások (víziközmű-szolgáltatás, hulladékgazdálkodással összefüggő közszolgáltatások) szabályozásával és gazdasági eszközeivel kapcsolatos feladatok ellátásáról, gondoskodik a zöldgazdaság-fejlesztés területével kapcsolatos szabályzás előkészítéséről, és ellátja az Országos Területfejlesztési Érdekegyeztető Fórumban való részvétellel kapcsolatos feladatokat.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A NÖSZTÉP-hez az erdőgazdálkodáson (fás szárú energiaültetvények), egyes, klímaszabályozással összefüggő ökoszisztéma-szolgáltatások révén, illetve a NÖSZTÉP projekt társprojektjei (ZÖLDINFRA, TÁJKARAKTER) révén kapcsolódik leginkább.

3.10.2 Civil szervezetek

- **Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért (BCSDH)**

A BCSDH fő tevékenysége az üzleti szféra tagjainak körében folytatott szemléletformálás, a fenntarthatósági és környezettudatosági aspektusok támogatása-fejlesztése az üzleti tevékenységek megvalósítása során. 75 hazai tagvállalata között agrárgazdálkodói, ipari, pénzügyi, kereskedelmi tevékenységeket folytató cégek egyaránt vannak. A svájci központban már kidolgozták és európai gyakorlatban alkalmazzák is a Természeti Tőke Protokollt (Natural Capital Protocol), amely itthon még egyelőre nem került bevezetésre. A BCSDH tevékenységi körében a fenntarthatóság koncepciójának integrálását célozza, jogszabályok, gazdasági ösztönzők és a szakpolitikák szintjén, fórumot biztosít az üzleti fenntarthatósági legjobb gyakorlatok bemutatásához, tapasztalatok megosztásához és gazdaságilag hasznos projektek kidolgozásához. Képzési és tapasztalatcsere lehetőségeket biztosít a vállalkozói szféra tagjai számára (munkacsoportok, ösztöndíjak, előadások, workshopok stb.), de nem csak BCSDH tagjai körében.

2014-ben indította útjára az „Action2020 Magyarország” programot a tudományos,

civil és vállalati szféra folyamatos és aktív bevonásával. Az ennek révén kidolgozott Vision 2050 a világot a fenntarthatóság pályájára helyezi 2050-re. Magyarországon megjelölt öt fókuszterület közül az alábbiak kapcsolódnak legközvetlenebbül a NÖSZTÉP-hez:

- 1) Klímaváltozás és légszennyezés (szén-dioxid kibocsátás, üvegházhatású gázok és egyéb károsanyag-kibocsátások, alacsony szén-kibocsátású társadalom/gazdaság, rugalmas alkalmazkodás)
- 2) Víz (ivóvízkészletek és vízi élővilág megőrzése, fenntartható vízgazdálkodás)
- 3) Élelmezés (fenntartható mezőgazdaság, tápanyagterhelés, élelmiszer-biztonság, élelmiszer pazarlás és hulladék)

Egy 2011-ben üzleti párbeszédsorozat eredményként, évről évre, újabb kiadványt jelentetnek meg a 'Vision 2050 Magyarország' jelentésre vonatkozóan (Energia és közlekedés, Mezőgazdaság, Épületek, Anyagok és hulladékok, Ökoszisztéma-szolgáltatások).

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Általánosságban, az ipari szektor nem igazán használja még az ÖSZ fogalmát. A természetvédelemhez való kapcsolódás is marginális még (néhány nagyvállalat: MOL, MVM, OBI, Coca-Cola), inkább azokra a környezetvédelmi és klímavédelmi komponensekre koncentrálnak, amelyek már a gazdasági szabályozó eszközökben megjelentek. Elhelyezkedésük miatt a városi ökoszisztémákhoz jobban kapcsolódhatnak, de védett és Natura 2000-es területi érintettség esetén minden ökoszisztéma érdekes lehet számukra. A zöld infrastruktúra és természeti tőke kulcsszó lehet számukra, igény pedig van rá, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése megjelenjen a vállalkozások számára kötelezően elkészítendő, éves nem pénzügyi jelentésben.

3.11 Bank- és biztosítási szektor

3.11.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Nemzetgazdasági Minisztérium Pénzügyekért felelős államtitkárság - Pénzügypolitikáért felelős helyettes államtitkárság - Pénzügyi Szabályozási Főosztály (NGM PSZF)**

A Főosztály részt vesz a pénzügyi szolgáltatási tevékenységek alapvető feltételeinek szabályozásában, biztosításszakmai teendők ellátásában, előkészíti a pénzügyi fogyasztóvédelemre, a pénzforgalomra és intézményeire, vonatkozó jogszabályok tervezeteit, kapcsolatot tart az államigazgatás más szereplőivel és a Magyar Nemzeti Bankkal, valamint a pénz-, tőke-, kiegészítő nyugdíj- és biztosítási piac szereplőit képviselő szakmai szervezetekkel, érdekképviselőkkel.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A HÁT és a Főosztály elősegítheti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció megismertetését a banki és biztosítási szektorral.

3.11.2 Civil és érdekvédelmi szervezetek

➤ Magyar Bankszövetség

A Magyar Bankszövetség a hazai bankok érdekképviselői szerve, a banki közösség hivatalos álláspontjának koordinátora és képviselője. A szövetség legfontosabb feladata a tagjait érintő szakmai érdekek képviselése. A szakmai álláspontok kialakítása érdekében, a Magyar Bankszövetség, a bankok szakértőiből álló munkabizottságokat alakít. Tevékenységei közé tartozik:

- a bankszektor érdekeinek képviselése
- szakértői egyeztetések
- részvétel a jogszabály-előkészítési munkában
- együttműködés más szakmai és civil szervezetekkel
- szakmai munkabizottságok és munkacsoportok működtetése
- koordináció és szakmai egyeztetés a kormányzati döntések előkészítése során.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A Bankszövetség megismertetheti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepciót a tagjaival, ösztönözheti a koncepció integrálását a bankok tevékenységébe.

➤ Magyar Biztosítók Szövetsége (MABISZ)

1990-ben nyolc biztosítótársaság alapította meg a Magyar Biztosítók Szövetségét (MABISZ). Jelenleg 26 biztosítótársaság, 3 fióktelep és 3 biztosítóegyesület tartozik tagjaink sorába. Fő célkitűzése a magyar biztosítási szakma képviselése és érdekvédelme, valamint egyes tevékenységek koordinálása. A MABISZ tagozatai fórumot biztosítanak közös területen dolgozó szakemberek tapasztalatcseréjére is. A MABISZ kezeli a Kártalanítási Számlát, a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás garanciaalapját, működteti a Magyar Zöldkártya Irodát. A kutatási és a kármegelőzési munka támogatására egységes kárstatisztikai rendszert és több közös káradatbázist dolgozott ki. MABISZ szoros munkakapcsolatot ápol a biztosítói szakmával kapcsolatba kerülő összes szervezettel, különösen a kormányzati és felügyeleti szervekkel, a Pénzügyminisztériummal és a Magyar Nemzeti Bankkal (az MNB a PSZÁF jogutódja), az Állami Biztosításfelügyelet (ÁBIF) utódjával.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A MABISZ segíthet az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció és a NÖSZTÉP projekt eredményeinek biztosítási szektorral való megismertetésében, valamint kezdeményezheti a koncepció integrálását a szektor működésébe.

3.12 Egészségügy

3.12.1 Szakigazgatási szervezetek

- **Emberi Erőforrások Minisztériuma - Egészségügyért felelős államtitkárság - Egészségügyi ágazati koordinációs helyettes államtitkárság - Népegészségügyi Főosztály (EMMI NEF)**

A NEF feladata az ágazati stratégia és jogszabályok előkészítése, a népegészségügyi program kidolgozása és a megvalósulás koordinálása. Részt vesz az egészségfejlesztés, egészségnevelés, egészségvédelem stratégiai irányainak meghatározásában, továbbá részt vesz a társadalom mozgósításában, a lakosság egészségi állapotának folyamatos monitorozásában (pl. szűrővizsgálatok). Ellátja az Országos Tisztifőorvosi Hivatal egyes irányítási feladatait és az alapellátás fejlesztésével, a környezet-egészségüggyel (pl. parlagfű és más biológiai allergénekkal), valamint a foglalkozás-egészségüggyel és a lelki egészséggel kapcsolatos feladatokat.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A főosztály az egyik legfontosabb jóléti dimenzió, az egészség révén érintett a NÖSZTÉP projektben, közreműködhet az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció és az egészség közötti kapcsolat feltárásában, és elősegítheti az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció környezetegészségügybe való beépítését. Egyes feladatköreiből adódóan a társadalmi jólét bizonyos aspektusairól (pl. lelki egészség) hivatott gondoskodni, amelynek révén érdekelt lehet a kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások fontosságának hangsúlyozásában.

3.13 Média

- **Zöld sajtó**

Ide értjük a kifejezetten környezet- és természetvédelmi témákkal foglalkozó internetes hírportálokat, nyomtatott sajtót és a természetvédelmi ismeretterjesztő tévécsatornákat. Szerepük meghatározó a társadalom szemléletformálásában, tudatosságnövelésében, az ismeretterjesztésben. Jelenleg a nyomásgyakorlás terén nem jelent hatékony eszközt, mivel a média ezen válfaja többnyire a társadalom egy amúgy is a természetvédelemre nyitott rétegét éri el.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP-hez: Az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmának megismertetésében, népszerűsítésében, a NÖSZTÉP eredményeinek terjesztésében lehet meghatározó szerepük.

3.14 Kutatás/oktatás/tanácsadás

- **Érintett egyetemek, kutatóintézetek**

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: Több intézmény keretein belül is foglalkoznak az ökoszisztéma-szolgáltatások közvetlen vizsgálatával, vagy olyan alkalmazott kutatással, amelynek eredményei ökoszisztéma-szolgáltatásra vonatkozóan is értelmezhetőek. A tudományos szféra szakértelmére, tapasztalataira főként az értékelési módszertan kifejlesztésénél és az értékelési-térképezési feladatok megvalósításánál lesz szükség.

3.15 Egyéb, máshova nem sorolt szervezetek

➤ **Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) - A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes**

Az ombudsman legfőbb feladata, hogy az alapjogokkal kapcsolatos visszasságokat kivizsgálja, és orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményezzen. Az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint valamely hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, ha a rendelkezésre álló egyéb közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alapvető jogok biztosja, illetve a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese figyelemmel kísérik a jövő nemzedékek érdekeinek jogainak érvényesülését. Új feladatként az ombudsman 2015. február 1-től az alapvető jogokat érintő visszasságok tekintetében, a nemzetbiztonsági ellenőrzés felülvizsgálati eljárásának elrendelését, és lefolytatását is vizsgálja. Beszámolója szerint az elmúlt négy évben leghangsúlyosabb feladatai közé tartozott a levegő tisztaságáért, talajok védelméért és a vizek jó ökológiai állapotáért folytatott küzdelem, valamint a biológiai sokféleség védelme. Tevékenységének szemléletformálást célzó, az előbbieken felsoroltak fontosságának népszerűsítésére irányuló eleme a „Fatestvér Program”, amely az egyének, helyi közösségek bevonását szolgálja.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes elősegítheti, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepciója beépüljön a természetvédelemmel kapcsolatos közigazgatási eljárásoknál alkalmazott érvrendszerbe.

➤ **Központi Statisztikai Hivatal - Vidékfejlesztési, mezőgazdasági és környezeti statisztikai főosztály - VMKS)**

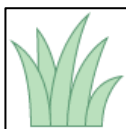

A VMKS szakstatisztikai területei a vidékfejlesztési, mezőgazdasági és környezeti statisztika (azon belül is a fenntartható fejlődés és az éghajlatváltozással kapcsolatos statisztikák), a mezőgazdasági árak és a kommunális ellátás. A főosztály feldolgozza, ellenőrzi, adatbázisba rendezi a KSH és más szervek adatgyűjtéseiből származó adatokat, elvégzi a gyűjtött és átvett adatok ágazati szintű validálását, végrehajtja a mezőgazdasági censzusokat és nagymintás összeírásokat. Fejleszti a főosztály feladatkörébe tartozó szakstatisztikai területek módszertanait és közreműködik a KSH-kiadványok kidolgozásában. Más szervezetek számára biztosítja az adatokhoz való hozzáférést.

Kapcsolódás a NÖSZTÉP projekthez: A főosztály egyrészt fontos adatszolgáltatója lehet a NÖSZTÉP projektnek, másrészt a NÖSZTÉP eredményeinek egyik legfontosabb felhasználója is a környezeti-gazdasági számlák kialakítása kapcsán. Az Európai Unió 2020-ig tartó biodiverzitás stratégiájának ugyanis fontos eleme, hogy a tagországok az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésének eredményeit építsék be nemzeti elszámolási rendszereikbe.

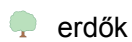
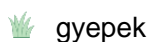
4. Az érintett ágazatok viszonyulása a NÖSZTÉP fő témaköréhez

4.1 Élőhelytípusokhoz való kapcsolódás

A NÖSZTÉP előkészítése során jelenleg 5 tág élőhelyi kategóriával dolgozunk: erdő, gyepek, szántó, vizes élőhely, városi ökoszisztéma. A legtöbb szervezet több ökoszisztéma-kategóriával is érintett, részben ténylegesen több élőhelytípusban végeznek valamilyen tevékenységet, részben pedig az egyes élőhelyek összekapcsoltsága által érintenek valamely más térrészt is. Ágazati összesítésben még inkább jellemző a sokoldalúság. A táblázatban az érintett szektorok és a NÖSZTÉP-ben használt ökoszisztéma-kategóriák viszonyát tüntettük fel. Az ikon nagysága az élőhely és az ágazat viszonyának erősségét jelzi.

Ágazat	Ökoszisztémák fontossága*
természetvédelem	
erdő- és vadgazdálkodás	
mezőgazdálkodás	
halászat/horgászat	
vízügy	
területfejlesztés/ közlekedés/infrastruktúra	
turizmus	
ipar	
bank- és biztosítási szektor	
egészségügy	
média	
kutatás/oktatás/tanácsadás	

*Jelmagyarázat:

élőhelyek

3. táblázat: Az egyes ágazatok számára fontos ökoszisztémák

Természetvédelem²: A természetvédelem hivatalból érintett minden élőhely megőrzésében, jó állapotának kialakításában-fenntartásában. A természetvédelem számára kiemelt fontosságú élőhelyek meghatározásakor több szempontot szükséges figyelembe venni, pl. az élőhely természetessége, veszélyeztetettségének mértéke, diverzitása, mozaikossága. Ezek alapján kiemelt jelentőségűek a természetes ökoszisztémák, a pannon és vizes élőhelyek, a Natura 2000 jelölő élőhelyek, valamint azok, amelyek érdekütközések kereszttüzében állnak. A napjainkra jellemző népesedési, társadalmi kérdések miatt egyre inkább elmozdulás tapasztalható a rezervátum-szemléletű természetvédelemtől; a természetvédelmi tevékenységet egyre inkább indokolt olyan (nem védett, esetenként alacsony természetességű) élőhelyekre is kiterjeszteni, amelyekben hagyományosan nem gondolkodott az ágazat. A védett és Natura 2000 területeken kívüli művelés alatt álló területeken a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítése, illetve az ezek közötti vonalas vagy szigetszerű zöldterületek, városi parkok, kertek stb. figyelembe vétele is egyre inkább megtörténik, felismerve ezek fontosságát egyes ökológiai folyamatok támogatásában (pl. kolonizáció, vándorlás). Ezek a hálózatalakító elemek egyre nagyobb szerepet kapnak a klímaváltozás következményeinek tükrében is.

Erdő- és vadgazdálkodás: Az erdőgazdálkodás számára elsődlegesen fontos élőhelytípus az erdő, amely az azokkal kapcsolatban álló vizes élőhelyekkel fonódik össze leginkább. Az erdei tisztások, vadföldek, erdőt szegélyező mesterséges kultúrák is az ágazat látókörében vannak (B34-589³). A fás szárú növényzet számára is drasztikus változásokat jelentenek a vízellátottság változásának (részben a klímaváltozásból adódó) elemei. Várható, hogy a jelenlegi erdőterületek és egyes erdészeti szempontból fontos fajok elterjedési területe megváltozik. Az erdészet a klímaváltozásra való felkészülés során vizsgálja a lehetőségét annak, hogy olyan területek őshonos állományalkotó fajait alkalmazza, amelyek a klímaváltozással érintett Magyarország jelenlegi klímaanalógiái (Mediterráneum) (B21-604). Földrajzilag a potenciálisan erdőssztyepp-vegetációval borított területek (B21-606), a hűvösebb-nyirkosabb preferenciájú bükkösök (B21-605), illetve a sekély talajon élő (B21-426) társulások fognak kikerülni a hatékonyan erdőként művelhető területek köréből.

Mezőgazdálkodás: Az ágazat számára elsődlegesen a különböző agroökoszisztémák fontosak, de másodlagosan a művelt területek közötti mezsgyék, az azokkal határos erdők és természetesen a vizes élőhelyek is bekerülnek a látókörébe (B34-65). Fontos, hogy egyes extenzív, természetvédelmi szempontú gazdálkodási

² Ismereteiknél fogva az interjúalanyok olyan finom felbontással jelöltek meg élőhelytípusokat, ami nem ad választ a mi 5 tág élőhely kategóriánkra vonatkozólag. Másfelől nemzeti parki igazgatóságoként eltérő az egyes élőhelytípusok aránya. Harmadrészt, itt civil szervezetek is szerepelnek, ezek közül egyedül a WWF válasza felel meg a mi kategóriáinknak.

³ A számkódok az interjúösszefoglalók szöveges elemzésekor kialakított kódok, amelyek az egyes szövegrészek és információk beazonosítását és visszakeresését teszik lehetővé.

módok/kezelésekfenntartják a jelenlegi, magas diverzitású állapotot, azaz a gazdálkodás felhagyása és intenzifikálása a biodiverzitás csökkenésével járna (B71-438).

Halászat/horgászat: Az ágazat számára a vizes élőhelyek, azon belül kiemelten a halas- és horgásztavak, a természetes álló- és folyóvizek fontosak. A megkérdezettek egyikénél sem merült fel a halgazdálkodással érintett víztesttel szomszédos élőhelytípusok jelentősége. Fontos, hogy egyes extenzív, természetvédelmi szempontú gazdálkodási módok/kezelések fenntartják a jelenlegi, magas diverzitású állapotot, azaz a tógazdálkodás felhagyása (vagy intenzifikálása) a tavak biodiverzitásának csökkenésével járna (B21-783). Az ágazat számára nagy előrelépés lenne az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció előtérbe helyezése felé a biohaltermékek számára már kidolgozott termékpályák gyakorlati megvalósítása (feldolgozott termékek a közétkeztetésben és a vendéglátásban) (B97-776).

Vízügy: A vizes élőhelyek, és az azokat kísérő ökoszisztémák (erdő, gyepek) fontosak az ágazat szempontjából. A vízgyűjtőgazdálkodási tervezési folyamatok szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy hogyan kerül rögzítésre az ökoszisztéma, az ökoszisztéma-állapot és az ökoszisztéma-szolgáltatás definíciója. Vízgyűjtőterületek minősítése szempontjából jelenleg csak a természetes és természet szerű ökoszisztémák vehetők figyelembe, az agro-ökoszisztémák és városi zöldterületek mind földrajzi, mind koncepcionális értelemben olyan bővítést jelentenek, amelyet a vízgyűjtőgazdálkodási területek minősítési rendszere jelenleg nem tudna kezelni (B13-86).

Területfejlesztés/közlekedés/infrastruktúra: Az ország teljes területét érintő tevékenység jellegéből adódóan minden élőhelytípussal érintettek, feladattól, földrajzi helytől függő fontossági sorrendben (B34-154).

Turizmus: Az ágazat szempontjából jelenleg elsősorban a fürdő- és nyaralóhelyként is funkcionáló vizes élőhelyek kiemelt jelentőségűek, másodsorban az erdők, legkisebb mértékben pedig a városi zöldterületek érintik a tevékenységeiket (B34-307-309).

Ipar: Az ipar számára legfontosabb élőhelyek vonatkozásában messzemenő következtetéseket nem vonnánk le, mivel e szektorban csak egy interjú készült a BCSDH-val. A szervezet tagvállalatai igen változatos profilúak, tehát lehet mondani, hogy valamennyi élőhelytípus a látókörükben van.

A **bank és biztosítási szektor**, a **média** és az **egészségügy** képviselőivel interjú nem készült, ezért a számukra legfontosabb élőhelyekről nem tudunk információval szolgálni. A **kutatás/oktatás/tanácsadás** valamennyi élőhelyhez kapcsolódóan végez tevékenységeket.

4.2 Ökoszisztéma-szolgáltatások ismerete, használata, fontossága

Ebben az alfejezetben csak azokkal az ágazatokkal foglalkozunk, amelyek képviselőivel interjúk is készültek. Az alábbi táblázatban az ágazatok képviselői által az interjúban elhangzott információkat összegezzük. A beszélgetés során rákérdeztünk arra, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalma ismert-e a szakterület képviselői előtt (akár ezen a néven, akár valamilyen szinonima vagy előzmény formájában), illetve, hogy mennyire

operatív a fogalom a szakágban. Az interjúk végére a beszélgetőpartnerekben kialakult egy kép arról, mit tehet hozzá a NÖSZTÉP a koncepció szélesebb körű értelmezéséhez-alkalmazásához, így azt is jelezzük, hogy a szervezetnél akár korábban, akár az interjúban elhangzottak alapján megjelent-e az igény a NÖSZTÉP projekt valamely típusú eredményének alkalmazására a jövőben. Az utolsó oszlopban az interjúalanyok által megjelölt potenciális felhasználási irányok, illetve a szervezeti profil alapján azt jelezzük, a három felhasznált értékelési módszer közül melyik a leginkább hasznos számukra.

Szektorok	A fogalom ismerete	A fogalom használata	Érdeklődés az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció iránt	Értékelési módszer (TT=természettudományos; SzK=szocio-kulturális; G=gazdasági)
Természetvédelem	x	x	x	TT, SzK, G
Erdő- és vadgazdálkodás	x	x	x	SzK, G
Mezőgazdálkodás	x	x	x	G
Halászat / horgászat	x	x	x	G
Vízügy	x	-	x	TT, G
Területfejlesztés/ infrastruktúra	-	-	x	SzK, G
Turizmus	-	-	x	TT
Ipar (BCSDH-interjú alapján)	x	x	x	SzK, G

4. táblázat: Az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmának megjelenése a különböző ágazatokban az interjúk alapján.

Természetvédelem: Bár az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció mind hazai, mind nemzetközi szintű ágazati stratégiákban, támogatási konstrukciókban, a hazai természetvédelmi törvényben, illetve a szakirodalomban megjelenik, alkalmazása, részben a különböző forrásokban (szakirodalom, szabályozások, külföldi jó példák) megjelenő ökoszisztéma-szolgáltatás fogalom tisztázatlanságából, részben a gyakorlati alkalmazás nehézségeiből adódóan még nem történt meg (B13-461, B13-535). Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció ambivalens megítélése (B86-562, B86-705) részben ebből adódik. Interjúalanyaink szerint nem javasolt olyan érveket használni, amelyek nehezen érthetőek vagy nem kellő mértékben alátámasztottak, mert azokba könnyen belekötnék (B13-480). Ha a másik fél befogadó a természetvédelmi szempontokra, akkor erős érv lehet az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal való érvelés (B13-481), emiatt az ágazatnak nagy szüksége van a NÖSZTÉP értékelési módszertanára a jövőbeli szemléletformálási, érdekérvényesítési tevékenysége során (példák felsorolását ld. B30-485). Az ágazatra jellemző ambivalencia

másik oka, hogy egyes természetvédelmi-fenntarthatósági felfogások szerint az ökoszisztéma-szolgáltatások forintosítására való törekvés csupán zsákutcába viszi azok fontosságának elismertetését.

Erdő- és vadgazdálkodás: Az erdő hármaskörű funkciója (anyag, védelmi, közjóléti) évszázados hagyománnyal bír az erdész szakmán belül (B13-578). Nemrégiben már erdészeti szaklapok és szakmai konferenciák témájaként is napirendre került a fogalom (B13-202, B13-591). Az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepciója az erdészeti számára azért fontos, mert a nehezen meghatározható, nem anyagi jellegű javakra irányítja a figyelmet (B13-590). Már tapasztalható elmozdulás az erdő által nyújtott szolgáltatások hangsúlyában (B13-201), de mivel az ökoszisztéma-szolgáltatások „nem forintosítható vagyonelemként” jelentkeznek, ezért a szakmabeliekben sokszor nem tudatosulnak az erdő hasznaként (B13-590, B13-203).

A klímaváltozás is abba az irányba hat, hogy az erdőt rendszerként, annak minden természetes elemével és az azok révén biztosított szolgáltatásokkal egységesen kezelje az erdőgazdálkodó. A CO₂-kvóta értékesítéséből származó bevétel egy részének visszaosztása az erdőgazdálkodóknak, mint a CO₂ megkötéshez kapcsolódó tevékenység elismerése, ösztönző hatással lehet az erdőgazdálkodás és az erdő mint ökoszisztéma felértékelődésére (B70-415, B68-914). Az interjúk során megkérdezettek kifejezetten üdvözlőnek a NÖSZTÉP olyan jellegű eredményeit, amelyek az erdők fatömegén kívül más erdei szolgáltatásainak értékességének kimutatására vonatkoznak. Élénken érdeklődnek a koncepció iránt, főleg, mivel az erdei ökoszisztéma-szolgáltatások megőrzése közfeladat, amelynek ellátásához hasznosak lehetnek a projekt eredményei (B92-56). Véleményük szerint az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció eszköze lehet a szakpolitikák összehangolásának is, amelyre egyre növekvő igény mutatkozik (B26-607).

Mezőgazdálkodás: Az ágazaton belül már megjelent a jóléti szempontok fontossága, a fenntartható gazdálkodás igénye, illetve egyes ökoszisztéma-szolgáltatások értékének elismerése (pl. genetikai diverzitás; B27-1004). Egyik interjúalanyunk véleménye szerint a támogatási rendszer reformjára lenne szükség az ökoszisztéma-szolgáltatások elismertetése érdekében, jelenleg nem dotálják kellőképpen az „ökológiai teljesítményt” (B30-64). Az ágazat számára a leghangsúlyosabbak a klímaváltozás által is súlyosított vízgazdálkodási problémákat, illetve talajvédelmi kérdéseket érintő ökoszisztéma-szolgáltatások lehetnek (B21-60, B35-560). Az ágazat számára nagy előrelépést jelentene, ha a NÖSZTÉP igen finom felbontású (üzem-szintű) adatokat tudna megjeleníteni (B30-68, B30-450), illetve, ha az ökológiai és nem-ökológiai módszerekkel folytatott gazdálkodás eredményeit képes lenne értékelni (B30-69).

Halászat/horgászat: Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció fogalma megjelenik a megkérdezett szervezeteknél, ugyanakkor megítélése eltérő (B13-18). A természetvédelmi szempontú halgazdálkodást folytatók esetében régóta használják a fogalmat (B13-784), a piacépességet komolyan befolyásolja a jó minőségjelzőnek tartott „bioság” (B13-784). Ott azonban, ahol nem elsődleges a természetvédelmi szempont, a fogalomzavar okozta problémákba nap, mint nap beleütköznek (B13-18), ugyanakkor kifejezetten érdeklődnek a NÖSZTÉP költség-haszon elemzésekhez felhasználható eredményei iránt (B15-20).

Ipar: Interjúalanyunk elmondása szerint az ipari szféra egyes tagjai ismerik (B59-277), külföldön már alkalmazzák is az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmát (B59-253) a kötelező, nem-pénzügyi éves jelentések elkészítésekor. Ezt segíti a WBCSD által elkészített Természeti Tőke Protokoll, amit itthon még nem vezettek be, de igény volna rá, legalábbis a Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntarthatóságért (BCSDH) tagvállalatai körében (B30-285). A hazai vállalkozói szféra számára a fenntarthatóságnak jelenleg elsősorban klímavédelmi (azon belül is specifikusan CO₂-kibocsátási; B27-282), illetve vízvédelmi (B27-280) kérdésekben van gyakorlati jelentősége.

Vízügy: Az ágazatban dolgozó különböző szakterületek képviselői – jogszabályban meghatározott feladataiknál fogva is – ismerik és alkalmazzák az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepcióját (B21-84, B45-174). A vízgyűjtőgazdálkodási tervezési folyamatok szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy hogyan kerül rögzítésre az ökoszisztéma, az ökoszisztéma-állapot és az ökoszisztéma-szolgáltatás definíciója (B30-94-96), illetve bizonyos adatbázisok, területhasználati módok összehangolásának igénye (B30-182, B30-183) miatt az ágazat nagy érdeklődéssel várja a NÖSZTÉP módszertanainak kialakítását.

Területfejlesztés/infrastruktúra: Az ágazat számára ismeretlen a fogalom (B13-850), nem azonosíthatóak előzmények sem, amik a konkrét fogalom előfutárai lehetnek (B13-75, B13-155). Az Országos Területfejlesztési Koncepcióban megjelenő „kultúrtáj” esetleg előfutára lehet a koncepció bevezetésének, de tartalommal még nem sikerült kitölteni (B13-858.) A természetvédelmi érdekek figyelembevétele a beruházások tervezésénél és kivitelezésénél természetesen szempont, így üdvözlük a NÖSZTÉP-től várható eredményeket (B30-857) és kifejezetten proaktívak az ágazatban dolgozó szakemberek számára is hozzáférhető, kézzelfogható adatokat tartalmazó könnyen értelmezhető adatbázisok fejlesztésekkel kapcsolatban (B30-158, B30-160). Az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepció integrálását elősegítheti az olyan zöld alternatívák kidolgozása, illetve az alkalmazásuk ösztönzése, amelyek jelenlegi technológiai megoldásokat válthatnak ki (pl. zajvédő fal).

Turizmus: Bár magát a fogalmat nem használják, az ágazat számára hagyományosan értéket jelentenek egyes kulturális és ellátó szolgáltatások (B28-310-312). A turisztikai ágazat jelenleg igénykövető módon működik, nem igyekszik befolyásolni piacait, azonban az ökoszisztéma-szolgáltatások koncepció elfogadtatása, jelentőségének kiemelése esetén a fenntartható turizmus irányába való elmozdulás (szemléletformálás) fontos feladata lehet az ágazati marketingnek. Bizonyos céljaikra nagyon hasznosnak látják a NÖSZTÉP eredményeit. Elsősorban a természettudományos értékelések eredményeire lennének kíváncsiak (pl. milyen hatással van a turisták által jelentett terhelés a környezetre).

Az interjúk során minden szervezet változatos ökoszisztéma-szolgáltatásokat jelölt meg, amelyek fontosak a számára, vagy legalábbis ismeretesek előtte. Ezeket az 5. táblázatban a CICES 4.3 verziójának megfelelő kategóriákba osztva tüntettük fel.

Ágazat	Ellátó ökoszisztéma-szolgáltatások	Szabályozó és támogató ökoszisztéma-szolgáltatások	Kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások

Természet- védelem	<p>Tenyésztett állatok és termékeik;</p> <p>Vadon termő növények, gombák és termékeik;</p> <p>Növényi és állati biomassza direkt felhasználásra vagy feldolgozásra;</p> <p>Genetikai készletek;</p> <p>Ivóvíz (felszíni és felszín alatti vízkészletekből)</p>	<p>Tisztító folyamatok;</p> <p>Árvízvédelem;</p> <p>Klímaszabályozás;</p> <p>Erózió elleni védelem;</p> <p>Hidrológiai ciklus fenntartása;</p> <p>Kártevő kontroll és kórokozók elleni védekezés;</p> <p>Beporzás/Pollináció;</p> <p>Szaporodó populációk fenntartása</p>	<p>Élőhelyek közvetlen használata;</p> <p>Oktatás</p>
Erdőgazdálkodás	<p>Vadon termő növények, gombák és termékeik;</p> <p>Vadon élő állatok és termékeik;</p> <p>Ivóvíz (felszíni és felszín alatti vízkészletekből);</p> <p>Növényi és állati biomassza direkt felhasználásra vagy feldolgozásra;</p> <p>Genetikai készletek;</p> <p>Növényi energiaforrások</p>	<p>Tisztító folyamatok;</p> <p>Erózió elleni védelem;</p> <p>Hidrológiai ciklus fenntartása;</p> <p>Klímaszabályozás</p>	<p>Élőhelyek közvetlen használata;</p> <p>Élőlények, élőhelyek kísérleti célú használata</p> <p>Esztétikai funkció;</p> <p>Oktatás;</p> <p>Szagrális, vallásos helyek</p>
Mező- gazdálkodás	<p>Vadon élő állatok és termékeik;</p> <p>Genetikai készletek</p>	<p>Tisztító folyamatok;</p> <p>Erózió elleni védelem;</p> <p>Kártevő kontroll és kórokozók elleni védekezés;</p> <p>Talajtermékenység</p> <p>Klímaszabályozás;</p> <p>Beporzás/Pollináció;</p> <p>Szaporodó populációk fenntartása</p>	<p>Élőhelyek közvetlen használata;</p> <p>Oktatás</p>
Halászat / horgászat	<p>Tenyésztett állatok és termékeik;</p> <p>Genetikai készletek;</p>	<p>Szaporodó populációk fenntartása;</p> <p>Klímaszabályozás</p>	<p>Élőhelyek közvetlen használata;</p> <p>Esztétikai funkció</p>

Vízügy	Ivóvíz (felszíni és felszín alatti vízkészletekből); Agrár-ökoszisztémákban termelt élelmiszer	Tisztító folyamatok; Szaporodó populációk fenntartása; Árvízvédelem	Élőhelyek közvetlen használata; Esztétikai funkció
Terület-fejlesztés /infrastruktúra	-	Tisztító folyamatok	Esztétikai funkció; Élőhelyek közvetlen használata
Turizmus	Agrár-ökoszisztémákban termelt élelmiszer	-	Élőhelyek közvetlen használata; Esztétikai funkció;
Ipar (csak BCSDH alapján)	Agrár-ökoszisztémákban termelt élelmiszer; Ivóvíz (felszíni és felszín alatti vízkészletekből)	Klímaszabályozás	-

5. táblázat: Az egyes szektorok képviselői által említett ökoszisztéma-szolgáltatások

Természetvédelem: Az ágazatban dolgozók előtt ismeretes a legtöbb féle ökoszisztéma-szolgáltatás. A nemzeti park igazgatóságokon dolgozók terület- és élőhelyspecifikusan is részletesen fel tudják sorolni a releváns szolgáltatásokat, illetve jó rálátásuk van a szabályozó és támogató szolgáltatások körére. A civil szervezetek képviselői számára a más ágazatok szempontjából fontos vagy szemléletformálás céljára könnyen felhasználható – így a klímaváltozáshoz és fenntartható fejlődéshez kapcsolódó – ökoszisztéma-szolgáltatásoknak van nagyobb jelentősége (B35-560).

Erdő- és vadgazdálkodás: Az ágazatban dolgozók számára az általuk rutinszerűen használt ellátó szolgáltatásokon felül számtalan szabályozó, támogató és kulturális szolgáltatás is ismert. A vadgazdálkodási tevékenységek legközvetlenebb módon egy ökoszisztéma-szolgáltatást, a „genetikai készleteket”, azaz a fajgazdagságot, fajösszetételt érinti, közvetve pedig az erdőgazdálkodás jó néhány aspektusát (pl. erdőállományok természetes felújulása), és ezeken keresztül az erdei ökoszisztémák egyéb szolgáltatásait.

Mezőgazdálkodás: Az ágazat interjú során megkérdezett képviselői az ökológiai gazdálkodás révén sokféle ökoszisztéma-szolgáltatást tudtak felsorolni, amelyek egy része az ökoturizmus által kapcsolódik a tevékenységükhöz (kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások). Védett területen végzett gazdálkodási tevékenység folytán az ökoszisztémák mint élőhelyek is ismeretesek a gazdálkodó előtt, de a táj esztétikai értéke is meghatározó. Az ágazat számára kiemelkedően fontos még a talajhoz kötődő ökoszisztéma-szolgáltatások megléte.

Halászat/horgászat: Főként a termeléshez (tehát anyagi javak és az anyagi javak

termelésének fenntartásához kötődő szolgáltatások (pl. szaporodó populációk fenntartása)) és a halastavak társadalmi funkcióit ellátó szolgáltatások a fontosak.

Vízügy: Az ágazat fókuszában a különféle célokra felhasználható, kitermelhető vizek állnak (pl. termálvíz – mint kulturális szolgáltatás, ásványvíz, kutak vize - mint ellátó szolgáltatás), de a víztestekhez kapcsolódó ökoszisztémák szabályozó szolgáltatásai is ismereteseek előttük (pl. tisztító funkció), illetve a víz maga, mint élőhely („madárparadicsom”).

Területfejlesztés / infrastruktúra: Az ágazat nem ismeri az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmát, így számukra tudatosan fontos konkrét szolgáltatásokat nem is tudtak megnevezni. Tevékenységük azonban számos ökoszisztémákhoz kötődő szolgáltatást nyújt.

Turizmus: Az ágazat számára hagyományosan értéket jelentenek egyes kulturális és ellátó szolgáltatások, így a kiemelt esztétikai és rekreációs értékű erdők és fürdőhelynek alkalmas élővizek, illetve pl. a jellegzetes helyi termékek révén gasztroturizmust generáló borvidékek.

Ipar: Az interjúalany – az Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért (WBCSD), és annak magyarországi tagszervezet (BCSDH) – prioritásai alapján olyan típusú szolgáltatásokra utalt, amelyek közvetve vagy közvetlenül a gazdasági termelési folyamatokhoz kötődnek.

4.3 Jólleti dimenziók említése

Az Ökoszisztéma-Szolgáltatások Közös Nemzetközi Osztályozása (Common International Classification of Ecosystem Services, röviden CICES) szerint jóllét alatt azt értjük, amikor az ember a jó élethez szükséges feltételekhez - úgy mint a választás és cselekvés szabadsága, az egészség, jó közösségi kapcsolatok és a biztonság - megfelelő módon képes hozzájutni (Haines-Young és Potschin 2013). De hogyan függ össze az emberi jóllét az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal? A CICES megfogalmazása szerint az ökoszisztémák végső termékeik és szolgáltatásaik által közvetlenül járulnak hozzá az ember jóllétéhez. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jóllét kizárólag az ökoszisztéma-szolgáltatások meglététől vagy hiányától függ. A jóllét állapotának változásaira külső tényezők, mint például a politikai vagy piaci helyzet is hatással vannak. Ez azonban nem csökkenti annak a ténynek érvényességét, hogy az egyén és a társadalom jóllétét alapvetően meghatározza az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetősége.

A szakirodalom a jóllét összetevőinek többféle csoportosítását különbözteti meg. Jelen tanulmányban azokat vesszük figyelembe, amelyek véleményünk szerint erős kapcsolódást mutatnak az ökoszisztémákkal és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal. Fontos azonban megjegyeznünk, hogy a jóllétnek az itt bemutatottakon kívül más dimenziói is léteznek:

- **Megélhetés:** anyagi biztonságot értünk alatta (amelyhez a természeti környezet vagy egy-egy ökoszisztéma által biztosított munka szolgálat), ám ez nem gazdagságot, hanem szükség nélküli életet takar.
- **Egészség:** fizikai, mentális és lelki egészséget értünk alatta, amelyek meglétéhez főként az ellátó (pl. megfelelő minőségű és mennyiségű élelmiszer, tiszta víz,

gyógynövények) és kulturális szolgáltatások (pl. kikapcsolódás, feltöltődés vagy sport a természetben) megléte szükséges.

- **Biztonság:** ide értjük azt, hogy az emberek biztonságban érzik magukat, mert nem fenyegetik őket természeti veszélyek (pl. az ökoszisztémák katasztrófák mérséklésében vagy kivédésében játszott szerepe által).
- **Szociális szükségletek:** a társas és kulturális kapcsolatok, a közösséghez való tartozás és a közösségi élet tartozik ide. Főként a kulturális szolgáltatások (pl. természeti környezethez kötődő társas esemény, vallási vagy egyéb közösségi összetartozás erősítő rendezvény) által biztosított jólléti tényező.
- **Önmegvalósítás:** a tudás megszerzését (természethez kapcsolódó tudás), az önfejlesztés és önmegvalósítás lehetőségét, valamint az élőhelyek által inspirált önkifejezést (pl. művészetek útján) takarja.

A következőkben röviden leírjuk, hogy az interjúalanyok hogyan, milyen példákön keresztül ragadták meg az ökoszisztéma-szolgáltatások jólléthez kapcsolódó viszonyát. Fontos kiemelnünk, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások természetesen ezeken a példákön túlmenően is rengeteg módon hozzájárulnak a jólléthez. Ahhoz, hogy a szolgáltatások jóllétben betöltött szerepéről még többet megtudjunk, további felmérésekre és a projekt további szakaszaiban megvalósuló kutatásra van szükség. Addig is, a szöveges leírást követően a táblázatban arra teszünk kísérletet, hogy saját tudásunk alapján az egyes ágazatok számára fontos és releváns, az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolódó jólléti dimenziókat összegyűjtsük.

Az interjúalanyok általános és élőhelyekhez kapcsolódó véleményeket is megfogalmaztak az ökoszisztémák és ökoszisztéma-szolgáltatások társadalmi jólléthez való kapcsolódásáról. Úgy vélik, hogy meg kell találni a lehetőségeket és az eszközöket arra, hogy rávilágítsunk az élőhelyek jóllétben betöltött szerepére. Ahhoz, hogy az ökoszisztémák jó állapotának fenntartásában a társadalmat érdekeltté tegyük, alulról szerveződő társadalmi kezdeményezésekre és politikai intézkedésekre is szükség van. Rá kell mutatni az élőhelyek anyagi jólét megteremtésében (B57-1050), az egészség megőrzésében (B57-752), a kikapcsolódási és feltöltődési lehetőségek (B57-717) megteremtésében betöltött szerepére. Alulról szerveződő kezdeményezések alatt értjük például azokat a munkahelyteremtő kezdeményezéseket, projekteket, amelyekben a közösség nemcsak az élőhelyek fenntartásának terhéért, hanem a fejlődési perspektívát is megtalálják (B57-753). Élőhelyhez kapcsolódó példaként említhető, hogy az erdőnek valamennyi, általunk figyelembe vett jólléti tényező megteremtésében kiemelkedő szerepe van. Világszinten 2 milliárd ember megélhetése kapcsolódik valamilyen módon az erdőhöz (az adat az interjúalanytól származik) (B57-593), amely nem tudatosul egy átlagemberben. A fenntartható erdőgazdálkodás mellett, hogy biztosítja az anyagi bevételt az erdőgazdálkodó vagy a közösség számára, védelmi funkcióit (pl. defláció, erózió elleni védelem) is megfelelő mértékben betölti, a közösség számára is biztosítja a szociális szükségleteket (pl. faanyag, közösségi események) (B57-586), s ezek mellett lehetőséget ad az egyéni kiteljesedésre is. De nem feledkezhetünk meg az erdőkből szerzett élelmiszer (vadhús és vadon gyűjthető növények) és az erdők egészségmegőrzésben betöltött szerepéről sem. Az interjúalanyok által említett másik konkrét példa a halastavak jólléti funkciójára utal. A halastavak nemcsak a halászok, horgászok számára jelentenek anyagi bevételt, élelmiszert és a szabadidő

eltöltésének lehetőségét, hanem munkát és bevételt biztosítanak a jegykiadó horgászati egyesületeknek, halőröknek, a tavak környékét gondozó embereknek, és közvetett módon a szállásadóknak és más turisztikai szolgáltatóknak (B57-1043). A gyepek az állattartás lehetőségét, s így közvetett módon megélhetést biztosítanak a gazdálkodóknak (anyagi jólét), élelmiszert a társadalomnak (biztonság és egészség). A gyepekhez kulturális események is kapcsolódhatnak, és művész inspirációjuk tagadhatatlan.

Az ökoszisztéma-szolgáltatások jóllétben betöltött szerepének hangsúlyozása nemzetközi politikai szinten már elindult. Az EU-s természetvédelmi direktívák és az agrárpolitika szabályozásai is kötelezően előírják a jólléti dimenziók szem előtt tartását (B57-1005), így a magyarországi szabályozást is egyre inkább ehhez kell majd igazítani. A jelenlegi tapasztalatok viszont azt mutatják, hogy a politikai szintéren nem prioritás az ösztársadalmi jóllét megteremtése. Sokkal inkább az egyéni és szektoriális érdekek irányítják a döntéshozatali folyamatokat. A jelenlegi elitista kormányzati attitűd miatt a döntéshozói réteget másféle értékeket hangsúlyozó kommunikációval lehet elérni. Példaként említhető, hogy az ingatlanpiac tekintetében egy ház nagyobb értéket képvisel, ha víz vagy erdő mellett van. Ha sikerül az ilyen és ehhez hasonló, az ökoszisztéma-szolgáltatások által biztosított jólléti tényezőkre rámutatni, akkor talán a későbbiekben könnyebben átvezethető lesz ez a szemlélet a szabályozási, törvényhozói szintre is (B57-570).

A társadalmi jóllét szintjének megállapításához azonban, ahogy a korábbiakban is említettük, nem csupán az ökoszisztéma-szolgáltatások állapotát kell figyelembe vennünk. Külső piaccgazdasági tényezők hatására növekedhet ugyan az anyagi jóllét, ám ez nem feltétlenül vonja magával a társadalom környezettudatosságának növekedését és az élőhelyek állapotának javulását. Egyik interjúalanyunk példájával élve, néhány éve jelentősen visszaesett a hulladékmennyiség Spanyolországban, ám ez nem a spanyol társadalom tudatosságának, hanem a gazdasági válság következtében kialakuló szűkösségnek és a fogyasztás visszaszorulásának volt köszönhető (B57-286). Ugyancsak meghatározó külső hatótényező a klímaváltozás is, amelynek következtében jelentős változások várhatóak mind a természeti környezetben, mind a társadalomban, ez az emberek jóllétére is befolyással lesz. Már most nagy hangsúlyt kell fektetni a vízmegőrzésre, a vizes élőhelyek fenntartására szabályozási és a tudatosság növelése szempontjából is (B57-751).

Az egyes ágazatok számára fontos, az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolódó jólléti dimenziókat a 4. mellékletben részletezzük.

4.4 Felhasználási igények

Nem csupán ágazati összesítésben, de szervezetenként is kimondható, hogy a megkérdezettek mind láttak perspektívát a NÖSZTÉP projekteredmények saját céljaikra való alkalmazásában. A projekt jelenlegi, előkészítő stádiumára vonatkozóan fontos megemlíteni, hogy a konkrét felhasználási igények megfogalmazásához, az interjúkon elhangzottak pontosításához a projektcsapattól várnak visszajelzést a megkérdezettek (a kiválasztott értékelési módszertanokat, az érintettek bevonását, az indikátorként megjelölt ökoszisztéma-szolgáltatásokat, a térképesítés részleteit illetően). Az eddig megjelölt igényeket a 6.

táblázatban foglaljuk össze.

Felhasználási igények	Természtvédelem	Erdő- és vadgazdálkodás	Mezőgazdálkodás	Halászat/horgászat	Vízügy	Területfejlesztés	Infrastruktúra	Turizmus	Ipar
1. Nemzetközi elvárásoknak való megfelelés	X	X	X	-	X	-	-	-	X
2. Statisztikai rendszerek, adatbázisok fejlesztése	X	X	X	-	X	X	X	-	-
4. Jogszabály alkotás, módosítás ÖSZ szempont beépítése	X	X	X	-	X	-	-	-	-
5. Ágazati stratégiák kialakításához	X	X	X	-	X	X	X	-	-
6. A természetvédelmi ágazaton belüli és azon kívüli szakmai (stratégiai és hosszútávú) tervezés megalapozása	X	X	X	-	X	-	-	-	-
7. Természtvédelmi és nem természetvédelmi célú folyamatos tevékenységek (pl. kezelések) megalapozása és hatásainak monitorozása	X	X	X	X	X	X	X	-	-
8. Beruházások, fejlesztések, területhasználat-változások során döntéstámogatási eszköz:	X	X	X	X	X	X	X	X	X
9. Támogatási rendszerbe való beépítés:	X	X	X	X	X	-	-	X	X
10. Kutatási irányok meghatározása	X	X	X	-	-	-	-	-	-
11. Területhasználati és érdekkonfliktusok feloldása	X	X	X	X	X	X	X	-	X
12. Kommunikáció és érvrendszer erősítése a természetvédelem számára	X	X	-	-	-	-	-	X	

6. táblázat: Az interjúalanyok által említett felhasználási igények

Természtvédelem: Az ágazaton belül igen változatos igények jelennek meg. Nem csupán a természetvédelem saját igényei, hanem az ökoszisztéma-szolgáltatások kommunikálhatóságának, szemléletformálásra való felhasználásának igénye is, amelyekből most csak néhány példát ragadunk ki (B30-546, B30-569, B30-708, B30-742): a döntéshozásba való beépítés igénye, akár ágazaton belül, akár ágazatok között, pl.

területfejlesztési tervezés során, agrártámogatási rendszerek kialakításánál (B30-543-545, B30-741). Megjelenik az igény az adatbázisok összehangolására (B30-505, B30-506), illetve az ágazatok közötti párbeszéd elmélyítésére is (B30-709), illetve kutatás-fejlesztésre (B30-748).

Erdő- és vadgazdálkodás: Az ágazat számára nagyon fontos lenne a már felismert (B30-585), de rendelkezésre álló módszertanok hiányában a gazdálkodási gyakorlatba nem beépülő értékek (rekreáció, turizmus, oktatás, szemléletformálás és más kulturális szolgáltatások (B30-588, B30-999)), illetve a szabályozó és támogató szolgáltatások hasznosságának (B30-579-584) forintosíthatóvá tétele. Ezáltal nagyobb hangsúlyt kapnának az erdő nem anyagi értékei is, amelyek az erdőgazdálkodó és a társadalom szemléletformálásához, és a fenntartható erdőgazdálkodás ösztönzéséhez jelentenének eszközt.

Mezőgazdálkodás: A mezőgazdálkodóknak jellemzően gazdaság szintű felbontással rendelkező adatokra, értékelési módszertanokra van szüksége (B30-68, B30-450), mert ez alapján tudja növelni a termelési hatékonyságot. Az ennél nagyobb léptékű térképeket a gazdálkodók számára nem jelent hasznosságot. Szakigazgatási szinten viszont igen hasznosak lehetnek a NÖSZTÉP eredményei, hiszen komoly segítséget jelenthetnének az agrártámogatási rendszerek reformjánál (B30-64).

Halászat/horgászat: Az ágazat érdekelt a különböző célok, funkciók, szabályozások összehangolásában (B30-43, B30-45), „letisztázott”, térképen megjeleníthető állapotok, kezelések feltüntetésében (B30-41, B30-42), költség-haszon elemzésekhez való felhasználásban (B30-516), illetve a támogatási rendszer revideálásban (B68-780). Az interjúalanyok konkrét felhasználási igényt nem fogalmaztak meg. Véleményünk szerint a felsorolt projekt eredményeket az ágazattal kapcsolatos szabályozási ellentmondások, konfliktusok feloldásához használhatná fel.

Vízügy: Az ágazati döntések költség-haszon elemzéseibe beépíthető eredményeket várnak a NÖSZTÉP-től (B30-93). A NÖSZTÉP hozzájárulhat az ágazatközi párbeszéd során bizonyos érdekkonfliktusok feloldásához (B30-97), kutatás-fejlesztési feladatokhoz (B30-145). Hasznos lehet még a folyamat során a különböző rendelkezésre álló térképek összehangolása, új, tematikus térképek létrehozása (B30-173, B30-182, B30-379.)

Területfejlesztés / infrastruktúra: A területfejlesztési-infrastrukturális ágazatban dolgozó szakemberek számára kívánatos minden olyan téradat, amely a lehető legszélesebb körben hozzáférhető (önkormányzatok, tervezők stb. számára is) (B30-856, B30-857, B30-158). Ezeket az adatokat a tervezési folyamatok során jól tudnák hasznosítani (B30-158), és az ökológiai szakterület prioritásait laikusok számára is közérthetővé teszi (B30-160), illetve ami a statikus tartalmakat a dinamikus változó (állapotra vonatkozó) információkkal kiegészíti (B30-861).

Turizmus: Az ágazat számára fontos adalékot jelenthet a turisztikai terhelés ökoszisztémákra és szolgáltatásaikra gyakorolt hatásának monitorozása, értékelhetősége. A NÖSZTÉP segíthet annak eldöntésében, hogy az egyes állami területkezelőknek kell-e és hogyan kell kezelnie a turistaforgalmat. (B30-315).

Ipar: Az interjúalany szerint a NÖSZTÉP leginkább kézzel fogható eredménye a tagvállalatok számára az lenne, ha a gazdasági tevékenységükkel az ökoszisztémákra, ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásuk értékelésével kiegészíthetnék az éves nem

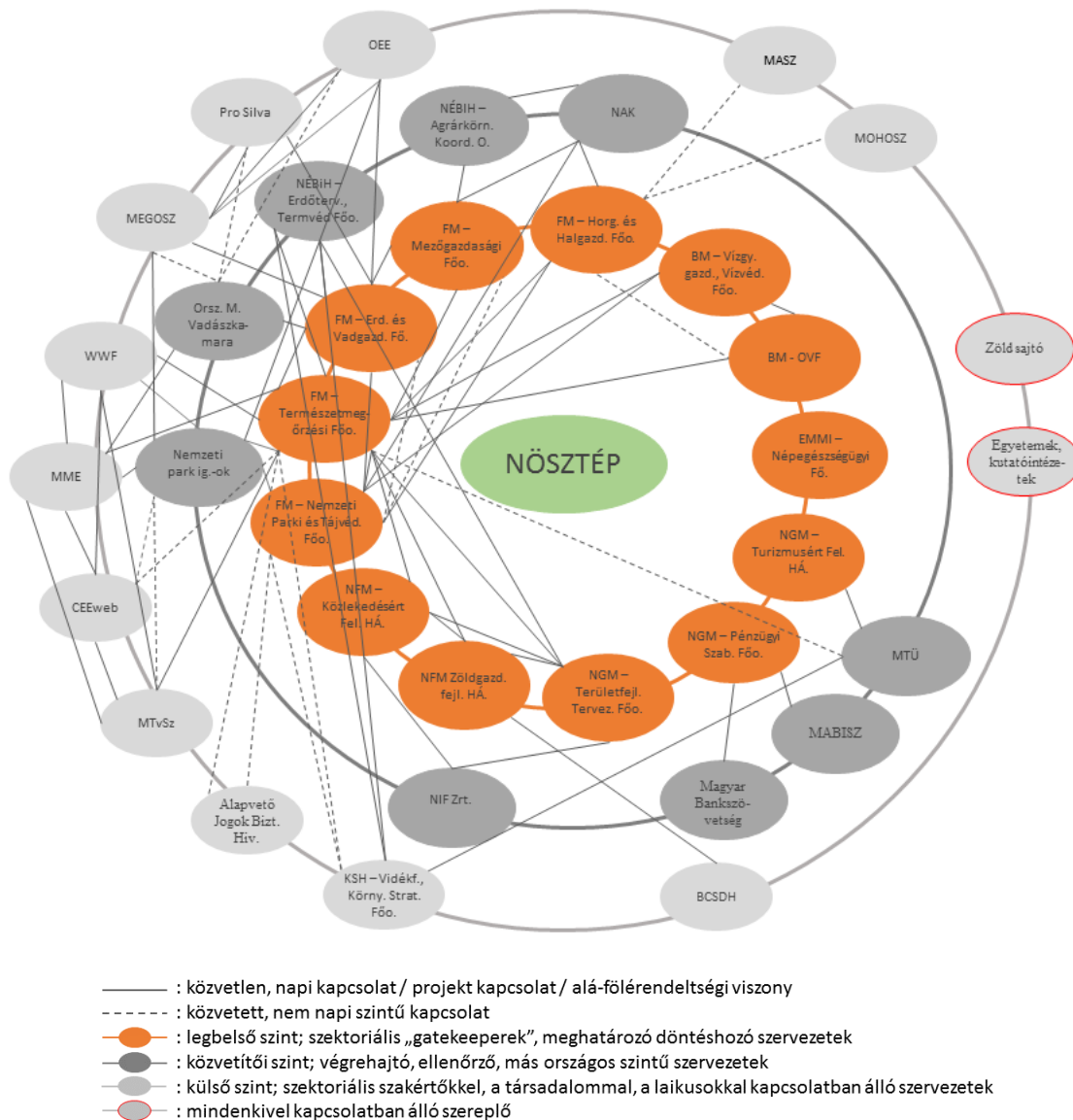
pénzügyi jelentésüket, illetve a döntéshozatal során a költség-haszon elemzésekbe beépíthetnék ezt az aspektust (B30-285).

5. Az érintett csoportok közötti kapcsolatok feltárása

Ebben a fejezetben azt vizsgáljuk meg, hogy hogyan kapcsolódnak egymáshoz az elsődleges érintett csoportok, s ágazati szinten milyen konfliktusokat tudunk azonosítani.

5.1 Érintett csoportok kapcsolati hálója (érintett térkép)

Az alábbi ábrán az elsődleges érintettek egymáshoz viszonyított pozícióját és kapcsolatait látjuk. Középen a NÖSZTÉP projekt és az általa jelképezett szemlélet, célok, eredmények állnak. A három kör (sárga, sötétszürke, halványszürke) azt jelképezi, hogy az egyes érintettek pozíciójukból adódóan milyen közel helyezkednek a projekthez.

1. ábra: Az elsődleges érintettek kapcsolati hálója

A narancs színnel jelölt érintettek az ágazataikon belül magas szintű döntéshozói szervek és szektoriális kulcsérintettek, vagyis alapvetően meghatározzák azt, hogy a NÖSZTÉP eredményei, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció hogyan épül be az ágazatba (a sötét- és világosszürke, valamint az ennél alacsonyabb szintekre).

A sötétszürke színű érintettek hatósági ellenőrző és/vagy végrehajtó szervek, illetve egyéb országos szintű érintettek, akik még szintén komoly szakmai befolyással és döntési hatalommal rendelkeznek, ám a narancssárga színű érintettekkel alárendeltségi viszonyban állnak. Közvetítő szervezetek a felsőszintű döntéshozói és a 3. (világosszürke) szintű érintettek között.

A világosszürke érintettek szakmai vagy egyéb szervezetek, amelyek legközvetlenebbül kapcsolódnak a szakmai élethez. Ők is szektoriális kulcsszereplők, ám a felülről érkező szabályok, információk ágazaton belüli terjesztésében, az információk társadalom felé való eljuttatásában vállalnak fontos szerepet. Ezek az érintettek meghatározó szerepet látnak el abban, hogy ami a körök belsejéből érkezik, hogyan "jut ki" a társadalomba, illetve hogyan épül be a gyakorlatba. Kommunikációs tevékenységük lényegi fontosságú.

Az ábrából látható, hogy a természetvédelmi, erdészeti-vadászati és agrárágazaton belül jelöltünk nagyobb számban különböző szintű szervezeteket, mivel a NÖSZTÉP szempontjából ezek a legfontosabb ágazatok. A kapcsolatok is ezen ágazatokon belül, illetve ezek között szerteágazóak leginkább.

A Népegészségügyi Főosztály és a többi érintett között nem találtunk a NÖSZTÉP szempontjából kapcsolatot.

Az egyetemek/kutatóintézetek és a zöld sajtó kapcsolatait a térképen nem tüntettük fel, mivel ezek szinte összes felsorolt érintetthez kapcsolódnak valamilyen módon (ezt kívántuk jelölni a piros körvonallal). Az előbbieket főként projektszerű együttműködőként, véleményező szervként, tanácsadóként működnek együtt a többi szereplővel, míg utóbbi a szervezetek tevékenységének, híreinek társadalom felé való közlésével kapcsolódik az érintettekhez.

Az érintettek kapcsolatairól további információkat a 3. fejezet tartalmaz.

5.2 Konfliktusok az ágazatok között

Az érintett elemzés fontos részét képezi, hogy az érintettek közötti kapcsolat minőségét, az esetlegesen előforduló kapcsolati problémákat, a tevékenységüket megnehezítő konfliktusokat is feltárjuk. Ennek fontossága abban rejlik, hogy ezáltal megérthetjük, milyen mozgatórugók állnak az egyes érintettek döntéseinek, tevékenységeinek hátterében, s mik lehetnek az esetleges motiváló, ösztönző tényezők. Ne legyen azonban elvárás az alábbi fejezettől, hogy az ágazatok közötti konfliktusokat teljességében bemutassa és jellemezze. Az interjúzás során ugyanis nem a konfliktusok feltárása képezte a beszélgetések fő vezérfonalát, hanem az ökoszisztémák és azok szolgáltatásai, s a konfliktusokkal nem volt lehetőségünk részleteiben foglalkozni. A következőkben ezért olyan konfliktusokról írunk, amelyek többször előkerültek az interjúk során, vagy amelyekről úgy véljük, hogy ismeretük fontos lehet a NÖSZTÉP projekt szempontjából.

A konfliktusok szisztematikus elemzéséhez jó alapot biztosít Christopher W. Moore modellje (2003), amely a konfliktusok öt típusát különbözteti meg.

- (1) **Strukturális konfliktusok** a helyzetek struktúrájából, vagy valamilyen helyzeti adottságból fakadnak, s emiatt alakul ki probléma két vagy több fél között. Pl. ha egyes jogszabályok vagy más szabályozások ellentmondanak egymásnak, ha a természeti környezet működéséből, földrajzi adottságokból fakadóan alakul ki egy probléma, ha idő vagy erőforrásprobléma áll fenn, vagy ha hatalmi különbségek miatt alakul ki konfliktus.
- (2) **Érdekkonfliktus**ról akkor beszélhetünk, ha a felek érdekei sértik egymást, s ezért alakul ki probléma köztük.
- (3) **Kapcsolati konfliktus** akkor alakul ki, ha a felek negatív sztereotípiákban gondolkodnak egymásról, kommunikációs problémákkal küzdenek, vagy negatív tapasztalatokkal rendelkeznek egymással kapcsolatban.
- (4) **Értékkonfliktus** alakul ki, ha a felek értékrendje különbözik vagy eltérő értékeket preferálnak.
- (5) **Információs konfliktus** a felek közötti nem megfelelő információáramlás, szándékos vagy nem szándékolt téves információátadás, információhiány, az információk eltérő értelmezése miatt alakul ki.

A következőkben vázlatosan soroljuk fel az interjúk során elhangzott konfliktus pontokat, eseteket. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a leírtak csak és kizárólag az interjúalanyok véleményén alapszik, amely szubjektív, esetenként nem tükrözi a teljes valóságot, vagy egy-egy helyzetet csak egy nézőpontból világít meg.

A következőkben az interjúalanyok által említett problémákat, konfliktusokat a fenti 5 típus szerint rendszerezve mutatjuk be. A bemutatott konfliktusok egy része közvetlenül nem kapcsolódik a természetvédelemhez, vagy nem jelenik meg benne résztvevőként, érintett félként a természetvédelem, ám közvetett módon hatással lehet rá. Az ágazatokat érintő szabályozások (pl. jogszabályok, határozatok, szervezeti szintű előírások) közül pl. sok nem utal a természetvédelemre, ám erősen meghatározhatják azt, hogy az ágazatok szereplői mennyire alkalmazkodhatnak, idomulhatnak saját szabályozási kereteiken túlnyúló, a természetvédelmet érintő tevékenységekhez, s ez így már közvetett módon befolyással van a természetvédelemre. Ezért fontosnak tartjuk azokat a konfliktusokat is megemlíteni, amelyekben a természetvédelem közvetlenül nem vesz részt.

Az ágazatokat érintő konfliktusainak összegző táblázatát a 4. melléklet tartalmazza.

5.2.1 Strukturális konfliktusok

- **Szabályozási rendszerrel összefüggő problémák**
 - rugalmatlan, kiforratlan szabályok
 - ökológiai adottságokat figyelmen kívül hagyó szabályok
 - versenyfeszültséget, társadalmi igazságossági problémákat felerősítő szabályok

- bürokrációt növelő szabályok
 - információ és adatmegosztásra vonatkozó szabályok rugalmatlansága
 - a gazdasági, természeti, társadalmi helyzetre adaptív módon reagáló szabályok hiánya
 - egymásnak ellentmondó jogszabályok
- **A szabályok nem megfelelő megvalósítása, végrehajtása, betartásával összefüggő problémák**
- agrártámogatások rendszerének hiányosságai (pl. rugalmatlan előírások, nem hatékony szabályok)
 - szabályok betartatásának problémái a forráshiányból fakadóan
- **Tisztázatlan területhasználati funkciók**
- pl. városközeli erdők, belvizes területek, többfunkciós vizes területek és vízfelszínek hasznosítási módja, hullámterek fő funkciója
- **Rendezetlen tulajdonviszonyok**
- pl. mezőgazdasági területek és magánerdők rendezetlen tulajdonviszonyai, amelyek megnehezítik a megfelelő hasznosítás biztosítását
 - magántulajdonban lévő hullámterek
- **A piaci helyzetből fakadó konfliktusok**
- feszültségek a különböző piaci helyzetben lévő társadalmi csoportok között
- **Humán erőforrás problémák**
- képzett munkaerő hiánya az oktatás, szakképesítés hiányából fakadóan (főként a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás területén)
 - képzett munkaerő hiánya pályaelhagyás miatt
 - gazdatársadalom elöregedése
 - természetvédelmi szemléletű, tudatos, a fenntartható fejlődés elveit követő munkaerő hiánya
 - a gépesítés növekedése miatt az élőmunka igény csökkenése
- **Eltérő gazdasági és politikai hatalmi viszonyok**
- a szektorok közötti hatalmi különbségekből fakadó egyensúlytalanságok
 - zárt döntéshozatali folyamatok

5.2.2 Érdekkonfliktusok

- **Különböző élőhelyek kiterjedését érintő érdekkonfliktusok**
- **Az élőhelyek hasznosítási formáihoz, a szektorok tevékenységeihez és a hasznosításból fakadó gazdasági haszonnal kapcsolatos konfliktusok**

- **Vízfelhasználáshoz és vízelvezetéshez kapcsolódó érdekellentétek**
- **Hullámterek kezeléséhez kapcsolódó érdekellentétek**

5.2.3 Kapcsolati konfliktusok

- **Korábbi sikertelen egyeztetések, félreértésekből fakadó konfliktusok**
- **nem megfelelő kommunikációból fakadó konfliktusok**
- **Sztereotípiák**
- **Nem egységes álláspontok az ágazatokon belül**

5.2.4 Értékkonfliktusok

- **Szemléletbeli különbségek a különböző ágazatok között (gazdasági vagy természeti értékek)**

5.2.5 Információs konfliktusok

- **Információ- és adathiányból fakadó konfliktusok**
 - pl. a természetvédelmi intézkedések pénzügyi és nem pénzügyi hasznaira vonatkozóan
 - a természeti értékek pénzügyi és nem pénzügyi hasznaira vonatkozóan
 - az árvízi védekezéssel kapcsolatos intézkedések és tevékenységek pénzügyi és nem pénzügyi hasznaira vonatkozóan
- **Egymásnak ellentmondó információk, félreértékek**
 - pl. az ökoszisztéma szolgáltatás fogalmát másként értelmezik az ágazatok

5.2.6 Konfliktuskezelési lehetőségek

Az interjúzás során az ágazati problémák, konfliktusok mellett a lehetséges együttműködési és konfliktuskezelési módokról is szó esett. Ezek egy részét javaslatként, egy része igényként fogalmazták meg az interjúalanyok, de végeredményben mindegyik a konfliktusok feloldására vonatkozott.

A vízügyi, a horgászati és a természetvédelmi szektor képviselői úgy gondolják, a konfliktusok megoldásában előrelépést hozna a célok közös tisztázása és meghatározása (B26-30), illetve közös projektek kialakítása. Egyik vízügyi szakértőnk úgy látja, hogy az erdészet, a vízügy, a természetvédelem és az önkormányzatok esetében kiemelt szükség lenne a közös stratégiai gondolkodásra és együttműködésre (B26-184). A természetvédelem, az önkormányzatok, illetve a helyi lakosok érdekeinek összehangolására jó lehetőségeket kínálnak a különböző pályázati projektek, amelyek pl. egy-egy élőhely természetvédelmi kezelését igyekeznek összehangolni a helyi igényekkel, településfejlesztési és szociális fejlesztések eszközeivel. Erre példa az invazív fajokkal

fertőzött hullámterek helyi munkaerőn alapuló megtisztítása, és a biomassza helyi energiahálózatába való beépítése; illetve a gyógynövények és egyéb vadon gyűjthető növények gyűjtését és feldolgozását célzó pályázat a helyi nemzeti park igazgatóság és az önkormányzatok együttműködésére alapozva (B26-463, B26-879).

A közös fórumok, a személyes találkozásra lehetőséget adó események szintén lehetőséget biztosíthatnak az ágazati szakértők számára egymás érdekeinek alaposabb megismerésére, s ezáltal az ágazati szereplők nézeteinek közelítésére. Emellett a személyes kontaktus segíthet feloldani a kapcsolati konfliktusokat, és lehetővé teszi az információk közvetlen átadását.

A kommunikáció minőségi és mennyiségi fejlesztése mellett a háttérben rejlő szabályozási ellentmondásokat is tisztázni szükséges. A szakpolitikák céljainak és intézkedéseinek összehangolása (B26-607), és a jogszabályok harmonizációja fontos lépés lenne a konfliktusok csökkentésében. A döntéshozók és a korábban elzárkózó ágazatok meggyőzésére eszközként szolgálhatnak azok az előírások és szabályozások, amelyek a klímaváltozáshoz kapcsolódnak (B26-1032). A vita tárgyát képező élőhelyek funkcióinak (B26-479) és tulajdonviszonyainak (B51-185) rendezése komoly igény az érintettek részéről.

6. Tanulságok

6.1 Általános tanulságok és javaslatok

Az érintett elemzés során kirajzolódó legfontosabb tanulságok a következők:

- **A politikai és a pénzügyi szféra támogatásának fontossága:** az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció minél szélesebb körű megismertetéséhez, az ágazati szabályozásokba, stratégiákba való integrálásához először a döntéshozók támogatását kell megszerezni. Azonban természetvédelmi érdekek érvényesítésében és a szemléletformálásban jelentős szerepet vállaló szervezetek (főként civilek) jelenleg nem tudnak bekapcsolódni a magas szintű döntéshozatali folyamatokba.
- **Szemléletformálás:** Az utóbbi néhány évben nem sikerült számottevő sikereket elérni a társadalom, a politikai, a szakigazgatási és a vállalati döntéshozók természetvédelmi tudatosságának növelésében. Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció felhasználásával célzott szemléletformálásra van lehetőség az ágazati szereplők, a döntéshozók és a széleskörű társadalom körében.
- **Ágazatok közötti kapcsolatok erősítése és együttműködési igény:** az interjúk tanúsága szerint erős igény mutatkozik az ágazatok közötti konfliktusok feloldására, közös célok és projektek megvalósítására, illetve más együttműködési formák kialakítására. Különösen hangsúlyos volt ez az igény a természetvédelmi, az erdészeti és a vízügyi szektor képviselőivel készített interjúkban. Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció hatékonyabb érvényesítése érdekében fontos a természetvédelem együttműködési stratégiáinak újragondolása, a természetvédelmi, erdészeti, vízügyi, halászati szakemberek nyitottságának növelésére. Fel kell készülni arra, hogy a NÖSZTÉP projekt keretében zajló szakértői találkozók, Vezetői Szakértői Panel üléseken a meghívott ágazati szakértőknek igénye lesz arra, hogy az ágazatok közötti konfliktusos kérdésekről szó essen.
- **Kommunikáció, tudás- és információ megosztás:** az ágazati együttműködések elősegítéséhez erősíteni szükséges az ágazatok közötti kommunikációt, a tudásmegosztást, az információ átadást. Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepciót közérthető módon és célzottan szükséges kommunikálni valamennyi szektor felé.
- **A definíciók egységes használata:** mivel a fogalom ismertsége, használata különböző mértékű az egyes ágazatoknál és ágazati szereplőknél, ezért a fogalom tisztázása, definiálása és az egyes kategóriák meghatározása és egységes használata fontos az eredmények hasznosíthatósága szempontjából is. A vízgyűjtőgazdálkodási tervezési folyamatok szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy hogyan kerül rögzítésre az ökoszisztéma, az ökoszisztéma-állapot és az ökoszisztéma-szolgáltatás definíciója.
- **Stratégiai partnerségek kialakítása:** a természetvédelem és a halászati/horgászati ágazat érdekei több ponton is megegyeznek. A természetvédelmi célok hatékonyabb érvényesítése érdekében érdemes lenne stratégiai partnerségi viszonyt kialakítani ezzel az ágazattal. Rajtuk kívül a természetvédelmi civil szervezetek erősíthetik még jobban a természetvédelmi ágazat érdekeit.

- **Hiányzó kapcsolatok:** az érintett térképen jól látható, hogy az egészségügyi szektorral semmilyen kapcsolódás nincs, pedig az ökoszisztéma-szolgáltatások fontosságát az egészségen keresztül hatékonyan lehetne kommunikálni.
- **Klímaváltozás mint eszköz:** a klímaváltozás mára mindenki által ismert problémakörre növekedett, s a döntéshozók is kénytelenek tényként kezelni a folyamatot. Több interjúalany hatékony eszköznek tartja a klímaváltozást ahhoz, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció közelebb kerülhessen a döntéshozókhoz. Az ökoszisztémák szabályozó funkcióinak hangsúlyozása erős érvelési eszköz lehet. Mind a gazdasági károk, mind a károk kivédése oldaláról érvelni kell az ökoszisztéma-szolgáltatások mellett.
- **Ökoszisztéma-szolgáltatások és természetvédelem:** az interjúalanyok fejében az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció szorosan összekapcsolódik a természetvédelem témakörével, a védett és Natura 2000 területekkel kapcsolatos kérdésekkel. Ebből arra következtetünk, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységeket, és így a NÖSZTÉP projektet, a tágabb értelemben vett érintettek is a természetvédelemmel fogják azonosítani. A projekt előkészítő és megvalósítási szakaszában érdemes erre figyelemmel lenni.
- **Léptékbeli különbségek:** az egyes ágazatok, és azon belül ágazati szereplők számára az ökoszisztémák és ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése és térképezése más-más léptékben hasznos.

A területek funkcióinak tisztázása: több ágazat részéről is megfogalmazódott az igény arra, hogy bizonyos élőhelyek esetében szükség lenne az elsődleges hasznosítási funkció meghatározására, ugyanakkor az élőhelyek komplex, többfunkciós használatának szemlélete felé való elmozdulás. Ez az ágazatok közötti konfliktusokat is megelőzheti, csökkentheti. A NÖSZTÉP egy lehetőség arra, hogy meginduljon egy újfajta gondolkodás arra vonatkozóan, hogy egy adott területnek mi az elsődleges funkciója és ki azért a felelős.

6.2 Javaslatok a NÖSZTÉP tartalmi elemeihez, értékelési módszertan kialakításához

- **Közérthető, célzott kommunikáció a döntéshozók felé:** a NÖSZTÉP eredményeinek rövid, tömör megfogalmazását javasoljuk. Szakértő interjúalanyaink úgy vélik, hiteles érvekre van szükség, amelyek nem elnagyoltak, ezáltal pedig pontosak és könnyen védhetőek.
- **Kapcsolatok erősítése és kommunikáció a társadalom felé:** Az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció kommunikációját a társadalom felé hatékonyan segíthetik a civil szervezetek és az egészségügy. Javasolt a NÖSZTÉP eredményeit oly módon megfogalmazni, hogy azok könnyen átemelhetőek legyenek a civil szervezetek számára saját kommunikációjukba, illetve hasznos információkat tartalmazzon az egészségügy számára.
- **Egységes ökoszisztéma-szolgáltatás definíció használata:** a NÖSZTÉP meghatározó lesz abban, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatás koncepció országos szinten elterjedjen és beépüljön a köztudatba. Fontos, hogy valamennyi

projektpartner a NÖSZTÉP által elfogadott definíciókat használja, és valamennyi, a NÖSZTÉP keretében megjelenő tanulmány, cikk, előadás stb. ugyanezeket a meghatározásokat alkalmazza annak érdekében, hogy csökkenjenek a definíciókkal kapcsolatos félreértések.

- **Az adott területen található élőhely funkcióinak meghatározása:** hangsúlyos probléma egyes kiemelt területeken található élőhelyek legfontosabb funkcióinak tisztázatlansága. Ügyelni kell arra, hogy mit kommunikálnak a projekt partnerei a NÖSZTÉP eredményei által e kérdés kapcsán, s ezáltal milyen döntéseket támogatnak, illetve milyen esetleges konfliktusokat generálnak.
- **A már meglévő adatok továbbfejlesztése, harmonizálása:** több interjúalany szerint a jelenleg rendelkezésre álló adathalmazok jók, ám nem tökéletesek, vagy nem egyeztethetőek össze. Javasolt a NÖSZTÉP során áttekinteni a már meglévő adatokat, és lehetőség szerint azokat továbbdolgozni, tökéletesíteni, a rendelkezésre álló térképeket harmonizálni, frissíteni.
- **Intenzív és természetközeli hasznosítás összehasonlítása:** egyes élőhelytípusok esetében fontos lenne az intenzív és a természetközeli hasznosítás ökoszisztéma-szolgáltatásainak különbségeivel foglalkozni, mert ez érvként szolgálhat a természetközeli gazdálkodás mellett.
- **Veszélyeztető tényezők:** a NÖSZTÉP projektben érdemes lenne az ökoszisztémákat és ökoszisztéma-szolgáltatásokat veszélyeztető tényezőket is vizsgálni.

7. Felhasznált irodalom

Haines-Young, R. & Potschin, M. 2013: Common International Classification of Ecosystem Services (CICES): Consultation on Version 4, August-December 2012. Report to the European Environment Agency. http://test.matth.eu/content/uploads/sites/8/2012/07/CICES-V43_Revised-Final_Report_29012013.pdf

Héra, G. & Ligeti, Gy. 2005: Módszertan. Bevezetés a társadalmi jelenségek kutatásába. Budapest: Osiris Kiadó. III.2. fejezet: Az interjú. 142-172. o.

Letenyei, L. (szerk.) 2005: Településkutatás I-II. L'Harmattan Kiadó, Budapest, p. 728. Mayring, P. 2014: Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution. Klagenfurt <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>

Moore, C.W., 2003. The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict. 3rd Edition, Jossey-Bass, A. Wiley Imprint, San Francisco.

8. Mellékletek

8.1 Interjúfonál

Szakértői interjúk készítése a NÖSZTÉP

II/1e. Tudományos és szakmapolitikai kapcsolatrendszer megalapozása és a részvételiség kialakítása, azon belül a 1.1 Főbb érintett csoportok kialakítása és érintett elemzés készítése; 1.2 Bevonási stratégia kialakítása c. részfeladatok keretében

Általános interjúfonál (szakterületenként specifikálni lehet)

Bevezetés

A NÖSZTÉP egy nemzeti természetvédelmi stratégiai projekt része és több partner részvételével valósul meg. A projekt irányítója az FM, és az ÖK mellett részt vesz még benne a FÖMI.

A projekt egyik célja a természetes és természetközeli élőhelyek állapotának térképezése, illetve az ezek által nyújtott javak és hasznok, az ún. ökoszisztéma-szolgáltatások értékelése és térképezése országos szinten. Ez azért fontos, mert ezek az élőhelyek rengeteg olyan hasznót, szolgáltatást nyújtanak, amelyek nélkül nem működne egy-egy ágazat, illetve amelyek nélkül az emberek jóléte lényegesen romlana. A mezőgazdaság számára például nagyon fontos a termékeny talaj, amelyhez a talajlakó élőlények működése is hozzájárul, a tiszta víz az öntözéshez, az állatok számára takarmányt nyújtó jó legelők, mert ezek nélkül nem lenne működőképes az ágazat. A városi emberek számára nagyon fontosak a városi parkok és városközeli erdők, mert a fák oxigént termelnek és jól is esik zöldet látni a városokban, kijárni oda pihenni, sétálni. Fontos a növényzet és az erdők jelenléte a domboldalakon, mert azok megfogják a talajt, vagy a folyópartokon, mert azok szerepet játszanak az árvizek szabályozásában.

Sokféle ökoszisztéma-szolgáltatás létezik, és ezeket többféle módon szokták csoportosítani. Vannak az ellátó szolgáltatások, mint az élelem, a faanyag, a vadon gyűjthető növények. A szabályozó szolgáltatások közé tartozik pl. az erdők klímaszabályozó képessége, vagy a fák oxigén termelése vagy az erózió/leemosódás szabályozása. A kulturális szolgáltatások közé tartozik pl. a kirándulási/kikapcsolódási lehetőség, egy szép táj által kiváltott művészi inspiráció, vagy az emberek egy-egy élőhelyhez, például egy tájhoz vagy az erdőkhöz való kötődése.

Ennek a beszélgetésnek a célja az, hogy megismerjük, hogy az Ön ágazata számára melyek azok az ökoszisztéma-szolgáltatások, amelyek az ágazat működését alapvetően meghatározzák, amelyekre ez az ágazat épül, és amelyeknek fontos a jó állapotban való megőrzése.

Ha megengedi, a beszélgetést felvonnák diktafonra, hogy megkönnyítse a jegyzetelési munkánkat. De természetesen a felvételt nem adjuk ki senkinek, csak mi, elemzők fogjuk visszahallgatni szükség esetén, aztán törölni fogjuk, és a beszélgetés is anonim módon

zajlik, tehát nem lesz visszakereshető, hogy ki milyen véleményt fogalmazott meg.

- **Kérem, meséljen egy kicsit magáról, a szakmai hátteréről!** Mióta dolgozik ennél a szervezetnél? Milyen feladatokat lát el?
- **Kérem, mutassa be a szervezet/főosztály legfőbb tevékenységeit!** Mik a legfontosabb feladataik?
- **A szervezet mindennapi munkája során milyen más szervezetekkel működik együtt leginkább?** Milyen típusú ügyekben kell együttműködniük? Tudna erre mondani egy példát?

Ökoszisztéma szolgáltatások

- **Találkozott már az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmával a munkája során? Minek kapcsán?**
- **Ön szerint melyek azok az ökoszisztéma-szolgáltatások, amelyek általában az emberek számára a legfontosabbak lehetnek?** Amelyek létfontosságúak a mindennapi élethez, vagy amelyek nélkül lényegesen rosszabbul élnénk?
- **Konkrétan az Ön tevékenysége/ágazata mely élőhelyekre épül/kapcsolódik leginkább?** Melyek azok a legfontosabb élőhelyek, amelyektől az Ön ágazatának/tevékenységének a sikere múlik? **Mely élőhelyek azok, amelyek jó állapota kifejezetten fontos az ágazata számára?**
- **Ön szerint mi szükséges ahhoz, hogy ezen élőhelyek jó állapota megmaradjon? Melyek azok a szabályozások, amelyek hatással vannak az Ön számára hasznos élőhelyek fennmaradására?** Melyek azok a szabályok, előírások, amelyeken Ön szerint változtatni kellene, hogy ezek az élőhelyek sokáig jó állapotban fennmaradjanak? Tudna konkrét példát mondani?
- **Melyek azok az ökoszisztéma-szolgáltatások, amelyeket ezek a természetes vagy természetközeli élőhelyek biztosítanak, és amelyek az Ön munkája kapcsán a legfontosabbak?** Mi szükséges ahhoz, hogy az ágazata jól működjön? Tudna konkrét példát mondani? Mi történne akkor, ha ezek az ökoszisztéma-szolgáltatások eltűnnének?
- **Ön szerint hogyan befolyásolják az ágazatában legfontosabbnak számító ökoszisztéma szolgáltatások az emberek, a lakosság életét?**
Melyek az eddig elhangzott szolgáltatások közül azok, amelyek az emberek megélhetésére lehetnek hatással? Hogyan?
Melyek azok, amelyek az emberek biztonságérzetére lehetnek hatással? Hogyan?
Melyek azok, amelyek az emberek fizikai egészségére lehetnek hatással? Hogyan?
Melyek azok, amelyek a szellemi-lelki egészségre lehetnek hatással? Hogyan?
Melyek azok, amelyek a közösségek működésére lehetnek hatással? Hogyan?
- **Mik azok a veszélyeztető tényezők, amelyek az élőhelyeket, vagy az Önök számára hasznos/fontos ökoszisztéma-szolgáltatásoknak a fennmaradását veszélyeztetik?** Hogyan lehetne ezeket a veszélyeztető tényezőket csökkenteni?

Felhasználási irányok

A NÖSZTÉP projekt célja, hogy országos szinten a már meglévő adatok alapján felmérje az élőhelyeket és azok állapotát, az élőhelyek által nyújtott hasznokat és javakat, s mindezeket térképen is ábrázolja. Az élőhelyek által nyújtott javakat és szolgáltatásokat

biofizikai, társadalmi és közgazdasági szempontból is értékeljük. A cél az, hogy a téma kapcsán beindítsunk egy párbeszédet a különböző ágazatok, a tudományos szféra és a szakpolitika között.

- **Mit gondol, kik számára lehet hasznos ez a projekt? Hogyan hasznosulhatna leginkább? Mire lenne ehhez szükség?**
- **Mit gondol, az Önök/a saját ágazata szempontjából hogyan lennének hasznosíthatóak ezek az eredmények? Mely eredményeket tudná hasznosítani a munkája során? Vajon hogyan tudná ezeket hasznosítani? Mik azok az elemei a projektnek, amelyek Önt/az Ön ágazatát leginkább érdeklik? Miért? Melyek azok, amelyek az Ön/az ágazata számára kevésbé fontosak? Miért? Mit gondol, mi az, amit még érdemes lenne megvizsgálni a projekt keretében a felsoroltakon kívül?**

További érintettek, bevonási stratégia

- **Mit gondol, kikkel/mely ágazatokkal lenne szükséges felvenni a kapcsolatot a projekt kapcsán?** Kik azok, akiket mindenképpen szükséges lenne bevonni a projektbe? Miért? Tudna esetleg konkrétan személyeket is javasolni?
- **Milyen formában tudná elképzelni a részvételüket a projektben?** Milyen szerepet tölthetnének be?
- **Melyek azok a kommunikációs csatornák, amelyek által a leghatékonyabban érhetőek el a további szereplők az Ön ágazatán belül?** Melyek azok a kommunikációs csatornák, amelyeken keresztül ők a legkönnyebben elérhetőek? Ön szerint mire lenne szükség ahhoz, hogy valamilyen módon (pl. anyagok véleményezése, műhelybeszélgetéseken való részvétel, válaszadás kérdőívre stb.) be tudjuk őket vonni a projektbe? Hogyan tudnánk őket motiválni, hogy részt vegyenek a projektben?

Lezárás

- A projekt során több módon is tervezzük, hogy bevonjuk az érintett ágazatok képviselőit. Mennyire keltette fel az Ön érdeklődését ez a projekt? **Érdekelné-e a továbbiakban a projekt alakulása? Szívesen bekapcsolódna-e, és ha igen, hogyan a projekt későbbi/további szakaszaiba** (biofizikai értékelés, közgazdasági értékelés, ökoszisztéma-szolgáltatás állapot felmérés, térképezés)?

Köszönjük!

8.2 Interjúk részletes adatai

	Név	Szervezet	Beosztás	Időpont	Interjú helyszíne
1.	Dérer István Szűts Lajos	Magyar Országos Horgász Szövetség	elnökhelyettes elnök	2016.12.09.	Budapest

	Név	Szervezet	Beosztás	Időpont	Interjú helyszíne
2.	Duska József	Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége	programvezető	2016.11.29.	Budapest
3.	Drexler Dóra	Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet	ügyvezető	2016.11.16.	Budapest
4.	Fleischer Tamás	MTA Közgazdasági és Regionális Kutatóközpont	tudományos főmunkatárs	2016.11.17.	Budapest
5.	Háfra Mátyás	Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság	osztályvezető	2016.11.17.	Szolnok
6.	Jelinek Gabriella	BM Vízyűjtőgazdálkodási Főosztály	főosztályvezető-helyettes	2016.11.25.	Budapest
7.	Kertesi Tamás Jóna Péter	Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	osztályvezető projektvezető	2016.12.09.	Budapest
8.	Láng István	Országos Vízügyi Főigazgatóság	műszaki főigazgató-helyettes	2016.11.16.	Budapest
9.	Lomniczi Gergely	Országos Erdészeti Egyesület	főtitkár	2016.11.09.	Budapest
10.	Madarász István	FM Agrárstatisztikai és Elemző Osztály	osztályvezető	2016.11.29.	Budapest
11.	Márta Irén	Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	igazgató	2016.11.23	Budapest
12.	Máthé Kinga	Magyarországi Turisztikai Ügynökség Zrt.	igazgató (aktív turizmus)	2016.11.24.	Budapest
13.	Miklai Gábor	Szomor Ökofarm	ügyvezető helyettes	2016.11.17.	Apaj
14.	Puskás Nándor	Biharugrai Halastavak	szakmai vezető	2016.11.29.	Budapest

	Név	Szervezet	Beosztás	Időpont	Interjú helyszíne
15.	Sipos Ferenc	Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság	osztályvezető	2016.11.17.	Kecskemét
16.	Sipos Katalin	WWF Magyarország	igazgató	2016.11.07.	Budapest
17.	Schmotzer András	Bükk Nemzeti Park Igazgatóság	szakreferens	2016.11.10	Eger
18.	Tipold Ferenc	NGM Területfejlesztési Tervezési Főosztály	főosztályvezető	2016.11.20.	Budapest
19.	Ugron Ákos Szepesi András	FM Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztály	helyettes államtitkár szakmai főtanácsadó	2016.11.14	Budapest
20.	Zólyomi Ágnes	CEEweb	főtitkár	2016.11.10.	Szada

8.3 Érintettek részletes listája

		szervezet neve	szervezet székhelye	weboldal	személy
TERMÉSZETVÉDELEM	Szakigazgatás	Földművelésügyi Minisztérium - Környezetügyért, agrárfejlesztéséért és Hungarikumokért felelős Államtitkár - Környezetügyért felelős helyettes államtitkár - Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály	1059 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	www.termeszetvedelem.hu http://www.kormany.hu/hu/fold muvelesugyi- miniszterium/kornyezetugyert- agrarfejleszt-es- hungarikumokert-felelos- allamtitkarsag/az-allamtitkar	Balczó Bertalan
		Földművelésügyi Minisztérium - Környezetügyért, agrárfejlesztéséért és hungarikumokért felelős Államtitkár - Környezetügyért felelős helyettes államtitkár - Természetmegőrzési Főosztály	1060 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	www.termeszetvedelem.hu http://www.kormany.hu/hu/fold muvelesugyi- miniszterium/kornyezetugyert- agrarfejleszt-es- hungarikumokert-felelos- allamtitkarsag/az-allamtitkar	Érdiné Szekeres Rozália
		Megyei Kormányhivatalok Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályai	http://dunataj.org/dunataj/inde x.htm	http://www.kormanyhivatal.hu/h u	Papp Andrea, Zay Andrea, Kovács Béla
		Nemzeti Földalapkezelő	1149 Budapest, Bosnyák tér 5.	http://www.nfa.hu/	
		nemzeti park igazgatóságok	-	http://magyarnemzetiparkok.hu/	Schmotzer András, Sipos Ferenc
		CEEweb	1021 Budapest, Széher út 40.	www.ceeweb.org/hun/	Zólyomi Ágnes
	Civil és érdekvédelmi szervezet	Regional Environmental Centre (REC)	2000 Szentendre, Ady Endre út 9-11.	http://www.rec.org/	
		Greenpeace Magyarország	1143 Budapest, Zászlós utca 54.	http://www.greenpeace.org/hun gary/hu	Rodics Katalin
		Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)	1121 Budapest, Költő u. 21.	www.mme.hu	Halmos Gergő
		Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ)	1091 Budapest, Üllői út 91/b	http://www.mtvsz.hu/	Farkas István
		Ökotárs Alapítvány	1056 Budapest, Szerb utca 17–19.	http://okotars.hu/	

		WWF Magyarország	Budapest, 1141 Álmos vezér útja 69/A	http://www.wwf.hu/	Sipos Katalin	
		Esztergomi Környezetkultúra Egyesület	2500 Esztergom, Árpád utca 32.	http://ekoku.hu/	Horváth Zoltán	
		Magyar Arborétumok és Botanikus kertek Szövetsége	-	www.mabotkertek.hu	Kósa Géza	
	gazdálkodó szervezet	botanikus kertek, arborétumok, állat- és növénykertek	-	-	-	-
		Bihar Közalapítvány	4177 Földes, Kálló-háti tanya	http://www.mme.hu/bihar-termeszetvedelmi-es-kulturalis-ertekorzo-kozalapitvany	Ványi Róbert	
		Pro Vértes Közalapítvány	8083 Csákvár, Kenderesi u – Geszner-ház	http://www.provertes.hu/	Viszló Levente	
		Tiszatáj Közalapítvány	4450 Tiszalök, Rákóczi út 14.	http://tiszatajkozalapitvany.hu/	Bodnár Mihály	
		Dunatáj Természet- és Környezetvédelmi Közalapítvány	6326 Harta, Templom utca 68.	http://dunataj.org/dunataj/index.htm		
		Hortobágy Természetvédelmi Közalapítvány	4060 Balmazújváros, Debreceni u. 139.	http://www.hortobagyte.hu/		
		Öko Zrt.	1013 Budapest, Attila út 16.	http://www.oko-zrt.hu	Rákosi Judit, László Tibor	
ERDŐ- és VADGAZDÁLKODÁS	szakigazgatás	Földművelésügyi Minisztérium - Állami Földekért felelős Államtitkárság - Állami földekért felelős helyettes államtitkárság - Erdészeti És Vadgazdálkodási Főosztály	1056 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium	Ugron Ákos, dr. Bitay Máton Örs, Szepesi András	
		NÉBIH - Növény-, Talaj és Erdővédelmi Elnökhelyettes - Erdészeti Igazgatóság - Erdőtervezési és Természetvédelmi Osztály	1024 Budapest, Keleti Károly utca 24.	http://portal.nebih.gov.hu/	Jordán László, Wisnovszky Károly, Czirok István	
		Megyei kormányhivatalok Vadászati és Halászati osztályai	-	http://halaszat.kormany.hu/megyei-kormanyhivatalok		
	d ó sz	Országos Erdő Tanács	-	-		
		Országos Vadgazdálkodási Tanács	-	-	dr. Csányi Sádor (elnök)	

		FAO Magyar Nemzeti Bizottság	00161 Róma, Via dei Villini 16.	http://www.menszt.hu/a_tarsas_agrol/magyar_ensz_kepviselet_ek_es_nemzeti_bizottsagok	Kálmán Zoltán
	civil és érdekvédelmi szervezet	Országos Magyar Vadászkamara (OMVK)	1027 Budapest, Medve u. 34-40.	http://www.omvk.hu	Pechtol János, Fodermayer Vilmos
		Vadászati Kulturális Egyesület	1163 Budapest Cziráki utca 26-32. II/156.	www.vadaszatkultura.hu	Oláh Csaba (elnök)
		Országos Erdészeti Egyesület (OEE)	1021 Budapest, Budakeszi út.91.	www.oee.hu	Lomniczi Gergely
		MEGOSZ	1021 Budapest, Budakeszi út.91.	www.megosz.org	Sárvári János, Duska József
		Pro Silva Hungaria Egyesület (PSHE)	3232 Mátrafüred, Hegyalja u. 14.	http://www.prosilva.hu/	
		Országos Magyar Vadászat Védegylet	1027 Budapest Medve u. 34-40.	http://vadaszatedegylet.hu/	dr. Semjén Zsolt (elnök)
		Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség (FAGOSZ)	1113 Budapest, Diószegi út 37.	http://www.fagosz.hu/	
	gazdálkodó szervezetek	állami erdőgazdaságok	-	http://amieronk.hu/hu/cegek	
		magán erdőgazdálkodók, erdőbirtokosságok	-	-	
vadásztársaságok		-	-		
MEZŐGAZDASÁG	szakigazgatás	Földművelésügyi Minisztérium - Agrárgazdaságért Felelős Államtitkárság - Agrárgazdaságért Felelős Helyettes Államtitkárság - Mezőgazdasági Főosztály	1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	http://www.kormany.hu/hu/fold_muvelesugyi-miniszterium	Czerván György, Dr. Feldman Zsolt. Madarász István
		Magyar Államkincstár - Mezőgazdaság és Vidékfejlesztés	1095 Budapest, Soroksári út 22-24.	https://www.mvh.allamkincstar.gov.hu/	
		NÉBIH - Növény-, Talaj és Erdővédelmi Elnökhelyettes - Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság - Agrárkörnyezet-védelmi és Koordinációs Osztály	1024 Budapest, Keleti Károly utca 24.	http://portal.nebih.gov.hu/	Jordán László, Várszegi Gábor
		Nemzeti Földalapkezelő	1149 Budapest, Bosnyák tér 5.	http://www.nfa.hu/	

		Országos Mezőgazdasági Fajtaaminósító Bizottság		http://portal.nebih.gov.hu/	
civil és érdekvédelmi szervezet		Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK)	1119 Budapest, Fehérvári út 89-95.	http://www.nak.hu	Papp Gergely, Rezneki Rita
		Fiatalfelhasználók Magyarországi Szövetsége (AGRYA)	1138 Budapest, Váci út 134/C. VI.28.	www.agrya.hu	Kesjár Kamilla, Dr. Weisz Miklós, Dr. Mikula Lajos
		Gabonatermesztők Országos Szövetsége	1075 Budapest, Károly Krt. 5/a	http://www.gabonatermesztok.hu/	
		Magyar Bivalytenyésztők Egyesülete	8427 Bakonybél, Szent Gellért tér 9.	http://magyarbivaly.hu/	
		Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetsége	1054 Budapest, Alkotmány utca 16.	http://www.gabonaszovetseg.hu	
		Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetsége (MAGOSZ)	1051 Budapest, Nádor u. 32.	http://gazdakorok.hu/	
		Magyar Juh- és Kecsketenyésztői Szövetség	1134 Budapest, Lőportár u. 16.	http://mjkszu.hu/	
		Magyar Szürke Szarvasmarhát Tenyésztők Egyesülete	1134 Budapest Lőportár u 16.	https://mszte.hu	
		Nyitott Kert Alapítvány	2100 Gödöllő, Pf. 312.	http://www.nyitottkert.hu/	
		Magyar Biokultúra Szövetség	1132 Budapest, Visegrádi utca 53. 3. emelet/1	www.biokultura.org	Czeller Gábor (elnök), Dr. Roszík Péter (alelnök)
		Herman Ottó Intézet SZÖVET	1223 Budapest, Park u. 2. 2162 Órbottyán, Kossuth Lajos u. 19.	http://www.hoi.hu/ http://www.elotiszaert.hu/	Dr. Mezőszentgyörgyi Dávid Kajner Péter
	gazdálkodó szervezetek		Agrármarketing Centrum Nonprofit Kft.	1055 Budapest, Kossuth tér 11.	http://amc.hu/
		BASF Hungária Kft.	1133 Budapest, Váci út 96.	www.basf.hu	
		Monsanto Hungária Kft.	1238 Budapest, Türi István út 1.	http://www.monsanto.com/global/hu/rolunk/pages/monsanto-hungaria-kft.aspx	
		Syngenta Magyarország	1117 Budapest, Alíz u. 2.	https://www.syngenta.hu/	
		Szomor Ökogazdaság	Apaj - géptelep pf.20 H-2345	http://szomordezso.eu/	Miklai Gábor
		Hortobágyi Természeti védelmi és Génmegőrző non-profit Kft.	4071 Hortobágy, Czinege János utca 1.	http://www.hortobagy.eu	

		magángazdálkodók	-	-	Cseh Renáta
HALÁSZAT, HORGÁSZAT	szakigazgatás	Földművelésügyi Minisztérium - Állami Földekért felelős Államtitkárság - Állami földekért felelős helyettes államtitkárság - Horgászati és Halgazdálkodási Főo.	1057 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	http://www.kormany.hu/hu/foldmuvelesugyi-miniszterium	Udvari Zsolt, Csörgits Gábor
		NÉbih – Vadászati és Halászati Osztály	1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.	https://www.nebih.gov.hu/szakterulek/szakterulek/foldmuv_ig/szakterulek_fm/vho_fm	
	civil és érdekvéd elmi szervezet	Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ)	1124 Budapest, Korompai utca 17.	www.mohosz.hu/	Dr. Szűts Lajos, Dr. Dérer István
		Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet (MAHAL)	1115 Budapest, Ballagi Mór u. 8.	http://www.magyarhal.hu	Dr. Németh István (elnök)
		horgászegyesületek	-	-	
	gazdálkodó szervezet	Hortobágyi Halgazdaság Zrt.	4071 Hortobágy, Czinege J. u. 1.	http://www.hhgzt.hu/	
		Balaton Halgazdálkodási Non-profit Zrt.	8600 Siófok, Horgony u.1	http://www.balatonihalgazdalkodas.hu/	
		Biharugrai Halgazdaság Kft.	5538 Biharugra, Halas u.		Puskás Nándor
		Aranypony Zrt.	2440 Százhalombatta, Arany János u. 7.	http://www.retimajor.hu/	Lévai Ferenc
		Bioaqua Pro Kft.	4032 Debrecen, Kosztolányi Dezső u. 42.	http://www.bioaquapro.hu	Kiss Béla
VÍZÜGY	szakigazgatás	Belügyminisztérium - Közigazgatási államtitkárság - Közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárság - Vízgyűjtőgazdálkodási és Vízvédelmi Főosztály	1051 Budapest, József Attila utca 2-4.	http://www.kormany.hu/hu/belugyminiszterium	Kovács Péter, Jelinek Gabriella, Jakus-Tóth Éva, Tahi Ágnes
		Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF)	1012 Budapest, Márvány u. 1/D.	http://www.ovf.hu/	Göncz Benedek, Láng István Ágoston
		vízügyi igazgatóságok	-	http://www.ovf.hu/hu/vizugyi-igazgatóságok	
		BM Országos Vízgazdálkodási Tanács	-	-	-

	civil és érdekvéd .szerv.	Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége	2132 Göd, Csokonai u. 22.	http://www.tir.hu/index.php	Szegedi Sándor
	gazd. szerv.	Öko Zrt.	1013 Budapest, Attila út 16	http://oko-zrt.hu/	László Tibor
TERÜLETFEJLESZTÉS ÉS INFRASTRUKTÚRA	szakigazgatás	Nemzetgazdasági Minisztérium - Európai Unió Források Felhasználásáért Felelős Államtitkárság - gazdaságtervezésért és versenyképességért felelős helyettes államtitkárság - Területfejlesztési Tervezési Főosztály	1051 Budapest, József nádor tér 2-4.	http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium	Pomázi István, Típodl Ference
		Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Közlekedéspolitikáért Felelős Államtitkárság - Közlekedésért Felelős Helyettes Államtitkárság	1011 Budapest, Fő utca 44-50.	http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium	Horváth István
		Regionális Fejlesztési Tanácsok	-	-	
		Térségi fejlesztési tanácsok	-	http://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/tersegi-fejlesztési-tanacsok	
		Megyei önkormányzatok	-	-	
		Települési önkormányzatok	-	-	
		Megyei Jogú Városok Szövetsége (MJVSZ)	1055 Budapest, Szt. István krt. 3	http://www.mjvsz.hu/	
	gazdálkodó szervezetek	Pestterv Kft.	1085 Budapest, Kőfaragó u. 9.	http://pestterv.hu	
		Magyar Közútkezelő Zrt.	1024 Budapest, Fényes Elek utca 7-13.	http://www.kozut.hu	
		MÁV Zrt.	1087 Budapest, Könyves Kálmán krt. 54-60.	https://www.mavcsoport.hu/mav/bemutatkozas	

		Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.	1134 Budapest, Váci út 45.	http://nif.hu/	Kertesi Tamás, Jóna Péter
		Trecon Tanácsadó és Tervező Kft.	1133 Budapest, Váci út 76.	https://trecon.hu/index.html	Balogh Zsuzsanna
TURIZMUS	szakigazgatás	Nemzetgazdasági Minisztérium - Gazdaságfejlesztésért és - szabályozásért Felelős Államtitkárság - Turizmusért felelős helyettes államtitkárság	1053 Budapest, József nádor tér 2-4.	http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium	
	civil és érvéd. szerv.	Magyar Natúrpark Szövetség	5600 Békéscsaba, Szent István tér 7.	http://www.naturparkok.hu/	
		Magyar Természetjáró Szövetség	1075 Budapest, Károly körút 11.	http://termeszettjaro.hu/	
		Bakony-Balaton Geopark	8200 Csupak Kossuth u. 16.	http://www.geopark.hu/	
	gazdálkodó szervezetek	Aquaprofit Zrt.	1013 Budapest, Krisztina krt. 32.	http://www.aquaprofit.hu	
		Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt.	1027 Budapest, Kacska u. 15- 23.	http://szakmai.itthon.hu/	Mártonné Máthé Kinga
		Turisztikai szolgáltatók	-	-	
		Vendéglátóipari szervezetek	-	-	
ÜZLETI SZFÉRA	szakigazgatás	Nemzetgazdasági Minisztérium - Gazdaságfejlesztésért és - szabályozásért Felelős Államtitkárság - kiemelt vállalati kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár	1052 Budapest, József nádor tér 2-4.	http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium	
		Nemzeti Fejlesztési Minisztérium – Energiaügyért Felelős Államtitkárság	1011 Budapest, Iskola utca 13.	http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium/energiaugyert-felelos-allamtitkarsag	Dr. Aradszki András
		Nemzeti Fejlesztési Minisztérium - Zöldgazdaság fejlesztéséért, klímapolitikáért és kiemelt közszolgáltatásokért felelős helyettes államtitkárság	1012 Budapest, Fő utca 44- 50.	http://www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium	
	véd el	Klímainnovációs Közösség	1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 62.	http://klimainnovacio.hu/hu/klimainnovacios-kozosseg	

		Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért	1118 Budapest, Ménesi út 9/a	www.bcsdh.hu	Márta Irén
		Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület (KÖVET)	1088 Budapest, Rákóczi út 1-3.	www.kovet.hu	
		Tudatos Vásárlók Egyesülete	1114 Budapest, Móricz Zsigmond körtér 3/A	www.tve.hu	
		Energiaklub	1056 Budapest, Szerb u. 17-19.	http://www.energiaklub.hu/	
	gazdálko szervezetek	Coca-Cola	8600 Siófok, Bajcsy-Zsilinszky út 212.	https://secure.coca-cola.hu/content/hu/corporate/home.aspx	
		MAVIR Zrt.	1031 Budapest, Anikó u. 4.	www.mavir.hu	
		Metro	-		
		MOL Zrt.	-	https://mol.hu/hu/	
		MVM	1031 Budapest, Szentendrei út 207-209.	http://mvm.hu/	
		OBI	-	https://www.obih.hu	
		TESCO	-	www.tesco.hu	
		Emberi Erőforrások Minisztériuma - Népegészségügyi Főosztály	1055 Budapest, Akadémia u. 3	http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma	
	ÁNTSZ	1097 Budapest, Albert Flórián út 2-6.	https://www.antsz.hu/		
	PÉNZÜGYI SZFÉRA	szakigazgatás	Nemzetgazdasági Minisztérium - Pénzügyekért felelős államtitkárság - Pénzügypolitikáért felelős helyettes államtitkárság - Pénzügyi Szabályozási Főosztály	1054 Budapest, József nádor tér 2-4.	http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium
civil és érdekvédelmi szervezet		Agrár-vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány	1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 42-46.	http://www.avhga.hu/	
		Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	1033 Budapest, Szépvölgyi út 135.	http://www.mva.hu/	
		Magyar Bankszövetség	1051 Budapest, József nádor tér 5-6	http://www.bankszovetseg.hu	
		Magyar Biztosítók Szövetsége	1062 Budapest, Andrássy út 93.	http://www.mabisz.hu/	

OKTATÁS, KUTATÁS	gazd. szer	Magyarországi Non-profit Biztosító Egyesületek Szövetsége		1085 Budapest , Gyulai Pál u. 6.	
		Magnet Bank	1062 Budapest, Andrásy u. 98.	https://www.magnetbank.hu/	
		Magyar Fejlesztési Bank	1051 Budapest, Nádor u. 31.	https://www.mfb.hu	
	Emberi Erőforrások Minisztériuma - Oktatásért felelős Államtitkárság	1054 Budapest, Akadémia u. 3.	http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma		
	Budapesti Corvinus Egyetem	1093 Budapest, Fővám tér 8.	www.uni-corvinus.hu	Kerekes Sándor, Marjainé Szerényi Zsuzsanna	
	Eötvös Lóránd Tudományegyetem	1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/C	www.elte.hu	Standovár Tibor	
	Szent István Egyetem	2100 Gödöllő, Páter Károly utca 1.	www.szie.hu	Ángyán József, Podmaniczky László, Szemethy László, Csányi Sándor, Urbányi Béla, Dr. Csima Péter, Dr. Csemez Attila, Dr. Kollányi László, Dr. Barczy Attila, Dr. Centeri Csaba, Dr. Michéli Erika	
	Nyugat-Magyarországi Egyetem	9401 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky u. 4.	http://www.emk.nyme.hu/index.php?id=17067&L=1	Konkoly-Gyuró Éva, Bartha Dénes	
	Budapesti Műszaki Egyetem	1111 Budapest, Műegyetem rakpart 3.	http://vit.bme.hu/		
	Szegedi Tudományegyetem	6720 Szeged, Aradi vértanúk tere 1.	http://www.sci.u-szeged.hu/		
	Kaposvári Egyetem	7400 Kaposvár, Guba Sándor u. 40.	www.ke.hu		
	Debreceni Egyetem	4032, Debrecen, Egyetem tér 1	https://www.unideb.hu/		
Pannon Egyetem	8360, Keszthely, Deák Ferenc u. 16.	http://www.georgikon.hu/			
Pázmány Péter Tudományegyetem - Jog- és Államtudományi Kar - környezetjogi és Versenyjogi Tanszék	1088 Budapest, Szentkirályi u. 28-30.	https://jak.ppke.hu/kornyezetjogi-es-versenyjogi-tanszek	Bándi Gyula		

MTA Ökológiai Kutatóközpont	2163 Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.	http://www.okologia.mta.hu/	Aszalós Réka, Ódor Péter
MTA Agrártudományi Kutatóközpont	1022 Budapest, Herman Ottó út 15.	http://mta-taki.hu/hu	Dr. Pásztor László
MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont - Világgazdasági Intézet	1112 Budapest, Budaörsi út 45.	http://www.vki.hu/	Fleischer Tamás
MTA Biológiai Tudományok osztálya	1050 Budapest, Széchenyi István tér 9.	http://mta.hu/viii-osztaly/bemutatkozok-a-viii-osztaly-105897	
MTA - Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya	1051 Budapest, Széchenyi István tér 9.	http://mta.hu/ix-osztaly/bemutatkozok-a-ix-osztaly-105488	
MTA - Környezettudományi Elnöki Bizottság	1052 Budapest, Széchenyi István tér 9.	https://doktar.titkarsag.mta.hu/koteb/	
Agrárgazdasági Kutatóintézet	1093 Budapest, IX. Zsil utca 3-5.	https://www.aki.gov.hu/	
Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet (ÖMKI)	1033 Budapest, Miklós tér 1.	http://www.biokutatas.hu/	Drexler Dóra
Gyógynövénykutató Intézet	2011 Budakalász Luppaszigeti út 4.	http://gynki.hu/	
Haszonállat-génmegőrzési Központ (HáGK)	2100 Gödöllő Isaszegi út 200.	http://genmegorzes.hu/	
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ - Haltenyésztési Kutatóintézet	5540 SZARVAS, Anna-liget 8.	http://www.haki.hu/hu	Kerpeczki Éva
Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ - Erdészeti Tudományos Intézet	9600 Sárospatak, Várkerület 30/A	http://www.erti.hu/hu/	Dr. Somogyi Zoltán, Schiberna Endre, Csóka György
Növényi Diverzitás Központ (NÖDIK)	2766 Tápiószécsény, Külsőmező 15.	http://www.nodik.hu/	Baktay Borbála
Magyar Kisállatnemesítők Génmegőrző Egyesülete	2100 Gödöllő, Isaszegi út 208.	www.mgegodollo.hu	Dr. Szalay István (elnök)
Földmérési és Távérzékelési Intézet	1056 Budapest, Váci utca 62-64.	http://www.fomi.hu/portal/index.php/kezdoldal	

	Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont (REKK)	1093 Budapest, Fővám tér 8.	http://rekk.hu/	Ungvári Gábor
	Lechner Tudásközpont	1111 Budapest, Budafoki út 59.	http://lechnerkozpont.hu	Huszár Szilvia, Göncz Annamária
	UNESCO Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete	7 Place de Fontenoy, 75352 Paris 07-SP, Franciaország	http://www.unesco.hu/nevelesu gy	
	agrár és erdészeti szakiskolák	-	-	
EGYÉB	Földművelésügyi Minisztérium - Környezetstratégia	1058 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.	http://www.kormany.hu/hu/fold muvelesugyi-miniszterium	Szabó Teréz
	Országos Környezetvédelmi Tanács		www.oktt.hu/	Dr. Farkas István
	Parlament Fenntartható Fejlődés Bizottsága	1055 Budapest, Széchenyi rkp. 19.	http://www.parlament.hu/web/fe nntarthato-fejlodes-bizottsaga	Sallai R. Benedek
	Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács	1055 Budapest, Széchenyi rakpart 19.	http://www.nfft.hu	Dr. Bartus Gábor
	Központi Statisztikai Hivatal (KSH)	1024 Budapest, Keleti Károly utca 5–7.	http://www.ksh.hu/	Valkó Gábor
	Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ)		http://www.met.hu/	Bozó László
	Miniszterelnökség - Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ	1113 Budapest, Daróczi út 3.	http://www.koh.hu/	
	Alapvető Jogok Biztosának Hivatala	1055 Budapest, Nádor utca 22.	http://www.ajbh.hu/	Szabó Marcell, Pump Judit
	Média	-	-	
	környezetjogász	-	-	Csepregi István
	EMLA	1076 Budapest, Garay u. 29-31	www.emla.hu/	Kiss Csaba, Fülöp Sándor, Bándi Gyula

8.4 Az egyes ágazatok számára fontos, ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kapcsolható jóléti dimenziók

Ágazat	Megélhetés	Egészség	Biztonság	Szociális szükségletek	Önmegvalósítás
Természetvédelem	Elsősorban a természetvédelmi területek kulturális szolgáltatásaira épülő megélhetési formák (főleg turizmushoz köthető, pl. túravezetés, vadles) és a természetvédelem által biztosított munkahelyek. A természetvédelmi szabályok miatt negatív hatása is van az anyagi jólétre.	Fizikai egészség, egészségmegőrzés, betegségmegelőzés: kirándulás, tiszta környezet; mentális-lelki egészség: szép környezet, kapcsolódás, feltöltődés.	Természetes élőhelyek szélerózió, talajerózió elleni védelme, árvízvédelme.	Természetvédelmi értékek és élőhelyek közös megismerésének élménye.	Természetvédelmi értékek megismerése, megismertetése a közösséggel; természeti értékek művészeti inspirációja; természetvédelem mind szemlélet és szenvedély vagy hobbi; természettudományos kutatások és felfedezések.
Erdőgazdálkodás (erdők és erdőközi gyepek)	Az erdők által biztosított alapanyagokra (pl. faanyag, tűzifa, vadon gyűjthető növények stb.) épülő, anyagi bevételt jelentő tevékenységek és munkahelyek (pl. erdész, favágó).	Fizikai egészség: az erdők levegő és víztisztításban betöltött szerepe, kirándulás és sportolás lehetősége; Mentális-lelki egészség: az erdő szépsége és csendje megnyugtató az ember számára.	Az erdők szabályozó funkciója (szélerózió, vízerózió).	Erdei közösségi kirándulások, erdőkhöz kötődő kulturális események, szakrális helyszínek.	Erdei környezet megismerése, megismertetése a közösséggel; erdők művészeti inspirációja.

Vadgazdálkodás (erdők és erdőközi gyepek)	Vadhús mint élelmiszer; vadásztatás mint bevétel; vadgazdálkodás mint munkahely. A vadak által főként a mezőgazdaság számára okozott károk miatt negatív hatása is van az anyagi jólétre.	Egészséges vadhús.	-	A vadászati tevékenységhez kapcsolódó közösségi élmények, az összetartozás érzése.	Vadászversenyeken való részvétel, trófeagyűjtés.
Mezőgazdálkodás	A mezőgazdálkodás által előállított élelmiszer, a mezőgazdaságra épülő ipar (pl. gépipar, élelmiszeripar) által biztosított bevételek.	Fizikai egészség: Vegyszermentes, egészséges (minőségi) élelmiszer; megfelelő mennyiségű élelmiszer.	Kár- és kórokozók, valamint gyom- és invazív növények szabályozása.	Hagyományos gazdálkodási módok fenntartása az utókor számára.	Gazdálkodói identitás; agrárkutatások és felfedezések.
Halászat/horgászat (halastavak, folyóvizek, csatornák)	Hal mint élelmiszer; a halászhoz és horgászathoz kapcsolódó munkahelyek (pl. halőr, halnevelők, horgászjegy értékesítők, szállásadók).	Fizikai egészség: időtöltés a friss levegőn, a víz közelségének egészségjavító hatásai; mentális-lelki egészség: kikapcsolódás, feltöltődés.	Vizes élőhelyek víztisztító, regenerálódó képesége.	Halászhoz és horgászathoz kapcsolódó közösségi rendezvények, versenyek, táborok; halászhoz és horgászathoz kapcsolódó hagyományok fenntartása az utókor számára.	Halászat és horgászat mint egyéni hobbi; vizekhez és halakhoz kötődő kutatások, felfedezések.

Vízügy	A vízgazdálkodási tevékenységek által fenntartott munkahelyek (pl. Vízgazdálkodási szervek munkahelyei, földmunkások, csatornaüzemeltetők, építőipari kivitelező és gépészeti cégek); a vízkárok elhárítása által vagyontárgyak megóvása; aszálykor víz biztosítása (pl. a mezőgazdaság számára).	Fizikai egészség: Megfelelő minőségű és mennyiségű víz biztosítása az ágazatok (főként a mezőgazdaság) számára.	Árvizek szabályozása és árvízkarok, ill. aszálykarok megelőzése.	Vizekhez kapcsolódó közösségi rendezvények, családi, baráti időtöltés a víz közelében.	Vízgazdálkodási fejlesztések, találmányok.
Területfejlesztés	Városi ökoszisztémák fenntartásával foglalkozók (pl. Közterület fenntartók, park gondozók).	Fizikai egészség: főként a városok egészséges életterének megteremtése; zöldfelületek, parkok fejlesztése; Mentális-lelki egészség: szép, rendezett, változatos település- vagy városkép.	Védelmi funkciót betöltő ökoszisztémák létrehozása a városokban, településeken (pl. Utak menti fa- és bokorsorok) vagy a növények mikroklíma szabályozó képessége (pl. Zöldtető, zöld házfal).	Változatos és játékos közösségi terek, területek, parkok, zöldövezetek létrehozása, ahol a közösségi események zajlanak.	Zöldfelületi építészeti fejlesztések.

Közlekedés/infrastruktúra	Utak, vasút melletti élőhelyek karbantartásához kapcsolódó munkahelyek.	Fizikai egészség: a legkisebb környezeti szennyezéssel járó közlekedési lehetőségek megteremtése.	Utak menti facsoportok, erdők zajszűrő képessége, levegőtisztító képessége, utak, vasutak melletti növényzet erózió elleni védelme.	-	Zöld infrastruktúra fejlesztések.
Turizmus	Ökoszisztémákhoz és ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz kötődő turisztikai munkahelyek, bevételek.	Fizikai egészség: kirándulás, sportturizmus; Mentális-lelki egészség: kikapcsolódás, feltöltődés a szabadban.	Természetes élőhelyek mikroklíma szabályozása (pl. nagy hőhullámok esetén) a turizmus lehetőségeit is növeli.	Közösségi turisztikai események, kirándulások, hagyományokra épülő közösségi alkalmak.	Kirándulások, utazások mint az önmegvalósítás eszközei.
Ipar	Az élőhelyek által biztosított javakra (nyersanyagok) és szolgáltatásokra (pl. erdők levegőtisztító képesség, vízi ökoszisztémák szennyezéslebontó képesség) épülő ipari tevékenységek által biztosított munkahely és bevétel.	Munkavállalók egészségéhez hozzájárulnak a természetes élőhelyek. Vállalati üdülők természetes élőhelyek mellett.	Természetes élőhelyek víztisztító funkcióit, egyéb erózió elleni védelmét az élőhelyek közelébe települt iparvállalatok is élvezhetik.	Csapatépítő tréningek, vállalati kirándulások, gyakori helyszínei lehetnek a természetes élőhelyek.	Kutatások és fejlesztések.

Bank- és biztosítási szektor	-	-	Élőhelyek természeti katasztrófákat mérséklő hatására a bank- és biztosítási szektor is építhet.	Csapatépítő tréningek, vállalati kirándulások, gyakori helyszínei lehetnek a természetes élőhelyek.	-
Egészségügy	Természeti környezetre építő egészségügyi kezelések (pl. vízterápiák) által nyújtott munkahelyek és bevétel	Fizikai egészség: fizioterápiák, edzések, sportolás a szabadban; Mentális-lelki egészség: pszichés terápiák a szabadban.	-	Közösségi szabadtéri sport	-
Média	Természetvédelmi ismeretterjesztő filmek és műsorok készítése és bemutatása által generált munkahelyek és bevételek.	-	-	Természeti környezetre épülő közösségi események bemutatása, kommunikációja.	Természetfotózás és filmezés.
Oktatás/kutatás	Természet tudományos és társadalomtudományos kutató állások ökoszisztéma-szolgáltatásokkal kapcsolatban.	Fizikai, mentális és lelki egészség: a természet szerepének kutatása az egészség-megőrzésben, betegség-megelőzésben.	Az ökoszisztémák által nyújtott védelmet segítő szolgáltatások kutatása.	Természet-tudományos kutatói közösségek.	Természet-tudományos felfedezések.